

NÁRODNÉ
OSVETOVÉ
CENTRUM

trafia
provokatívny
tebe
noku
keby
virtuálnych horčicových
elektromagnetické
základne
digitálneho
elektromagnetických
rozhlasenie
viacnásobných rozochvie
chvíli
teba Popritláčaš skladba sypať vetchej
hlas tej Nepočujem necítis optické netrafiť
milisekúnd dialkou povypadávalo
šepkala reproduktora zrazu blízkosť rovnaký
membránu solníčky
mohla lepšie Ale
pustiť tebe
pri Čo šum šifry
strane
počul zvuk suka
stála obsah už kozy

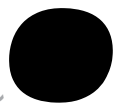
Literárny
Zvonen 2019

čosi
že
akoby
lruhej
je cestou
neho zase
je trochu šíri
efšite
ca pod práve
naša ozve
sa stále správneho
Nežnosťka mimo
ou celou ubudlo kilometre
nohou dobre Príd odkrúí
e rozháraná netruál
telefónnej Vypadávaš
rafiť križovatkách
epok nežnosťka
kom
ilúchadle
membrána
riadne
stý

ZBORNÍK
ocenených prác

Národné osvetové centrum
2019

trafia tebe
 noku heby
 linky nečakane
 poháre nikdy
 Babovku Bombu
 mikrofónovú ozval
 solničkou nestabilné
 dorazit' tisicky ukli
 kučeru vydychnutá
 formy prekážky
 Môj mechanický
 kozy nevidiš natakujem
 princíp neforemným fotónov
 hlasom ucha už kozy
 stála obsah

Literárny

Zvonen 2019

pri Co šum šifry
 počul zvuk suka

26. ročník súťaže

ZBORNÍK
ocenených prác

akoby
 bruhej
 je cestou zase
 trochu šíri
 pod práve
 stále správneho
 Nežnosťka sebe
 ou ceou ubudlo kilometre
 nohou dobre Príd odkrúí
 e rozháraná netruval
 telefónnej Vypadávaš
 rafii križovatkách
 epok nežnosťka
 kom
 ilúchadle
 membrána
 riadne
 tíj

Literárny Zvolen 2019

Vyhlasovateľ a odborný garant súťaže: Národné osvetové centrum

Realizátori: Národné osvetové centrum, Krajská knižnica Ľudovíta Štúra, mesto Zvolen

Spoluorganizátori: Literárne informačné centrum

Termín slávnostného vyhodnotenia súťaže:

11. – 12. 10. 2019 v Krajskej knižnici Ľudovíta Štúra vo Zvolene

Poslanie súťaže

Podporovať, rozvíjať a prezentovať literárnu tvorbu ako súčasť amatérskej umeleckej tvorby v celoštátnom kontexte, vzdelávať mladých autorov, zhodnotiť a oceniť súťažné práce, umožniť tvorivý dialóg a vzájomnú komunikáciu medzi autormi, porotcami, klubmi a organizátormi.

Odborná porota

Súťažné autorské práce 26. ročníka celoštátneho kola hodnotí odborná porota vymenovaná riaditeľom Národného osvetového centra.

Členovia odbornej poroty

Ján Petrik

Soňa Uriková

Mathej Thomka

Tomáš Repčiak

Tvorte!

Nedávno som do predslovu inej súťaže odporúčala autorom, aby prestali písať. Dôvod je jednoduchý: nepíšte, ale tvorte umenie. Alebo sa o to aspoň snažte. Som prvá z tých, čo by povedala, aké to je ťažké, ale poďme sa o to v rámci našich možností odteraz pokúšať.

Každá literárna súťaž je iná a každý ročník každej súťaže je iný. Všetci vieme, ako to je s druhým stúpaním do tej istej rieky. Zloženie poroty je iné, príspevky sú iné, stačí, že sa doba niekam trochu posunie, prinesie nové témy či formu.

To, čo ostáva, som ja. Aspoň teda v tomto ročníku Literárneho Zvolena (spolu s Jánom Petríkom, ale ten písal predslov minulý rok, všakže). Možno som za ten rok prečítala pár kníh a stovky poviedok, ktoré mi názor nezmenili, len sa v mojom povedomí zväčšila množina textov: dobrých, zlých, priemerných, zabudnutelných, výborných a všetkého okolo a medzi tým.

Trúfla by som si za seba povedať, že kvalita prozaických textov (lebo tým som sa primárne venovala), ale snáď i básnických, nie je lepšia než pred rokom. Čo mi trochu chýbalo, bola moja obľúbená a veľmi ľahko zmerateľná kvalitatívna kategória pri písaní: úprimnosť (sic!). Texty, ktoré niesli nejakú pravosť, bežne neboli literárne úplne zvládnuté. Na druhej strane tie, čo sa pokúšali priniesť niečo nové a zaujímavé, predovšetkým po formálnej stránke, sa často plácali vo vlastnej „dokonalosti“, ale sami nevedeli, o čom sú. Ak to autor či autorka tušili, ku mne ako čitateľovi sa to často nedostalo.

Od písania nikoho nechcem odhovárať, navyše: literárne súťaže sú tu na to, aby sa autori konfrontovali s inými autormi, aby si vypočuli názor poroty, videli svoju tvorbu v kontexte iných začínajúcich prozaikov a básnikov. Súťažte, ale neberte to vážne, tvorte, ale neberte to vážne. Aj Literárny Zvolen je takto jedna z platforiem, ktorá vám môže skôr pomôcť ako uškodiť, a verím, že ak budem porotcováť aj o rok, stretneme sa na vyhlásení a ja vám budem môcť poďakovať za vaše umenie.

Soňa Uriková
spisovateľka a porotkyňa

Vít'azi 26. ročníka súťaže Literárny Zvolen 2019

UMIESTNENIA V ZLATOM PÁSME

Poézia:

1. miesto

Natália Timaniková, Stará Ľubovňa
XXX //// tisícky nadšených indiánov

2. miesto

Adam Kollár, Stará Ľubovňa
S ľahkosťou

3. miesto

Magdaléna Martišková, Topoľčany
deň D – neokysličené mľask a nie kedy bude svadba

Próza:

1. miesto

neudelené

2. miesto

Kristián Lazarčík, Piešťany
Občas predsa len niekomu napadáš do kávy

3. miesto

Magdaléna Martišková, Topoľčany
Štyri eurá s polievkou

UMIESTNENIA V STRIEBORNOM PÁSME

Cena Krajskej knižnice Ľudovíta Štúra
Matej Trnovec, Žilina
Matke

Cena primátorky mesta Zvolen
Anna Semková, Bratislava
Skice

UMIESTNENIA V BRONZOVOM PÁSME

Čestné uznania:

Ludmila Magdolenová, Prievidza

Es muß nicht immer Kaviar sein

Lubomír Turek, Poprad

Jeden deň

Karin Kopčová, Jasenov

vyplaz jazyk

Marek Matuška, Rajecké Teplice

Sen o električke

Zuzana Uhalová, Pozdišovce

Ako si nezabiť izbové rastliny

Katarína Gecelovská, Brno

Vincent

Alžbeta Bahúlová, Zvolen

Vernisáž pocitov a myšlienok

Danica Hrnčiarová Šišláková, Banská Bystrica

Pre Elišku

Júlia Rakovská, Smolenice

Pominuteľná

Ludmila Kõmivešová, Banská Bystrica

Hodiny

Juraj Ševčík, Jacovce

Ševčíkova litánia

Miloš Herda, Hostie

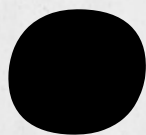
Chodník a cudzinec

Marek Sopko, Bošany

Malinový plot

Vítězné práce

Poézia

NATÁLIA TIMANIKOVÁ

XXX

////

tisícky nadšených indiánov
teraz v strachu
prstami na nohách
drolia svoju zem
ešte stále vysoko
nad prízemnosťou

hľadia na teba
chcú vysvetlenie
prečo čím si staršia
tým ich je menej

///

prišiel niekto
kto krížiku sľúbil poriadok

pálil všetko
čo ho otrávil
lebo to nepoznal
rušil zázraky
a nezdanieľnú harmóniu
indiánom čo nezištne odrážali svetlo nebu späť
vypichol oči a poukladal ich
na jednu úhľadnú nežiaducu kôpku

//

drahá ruka
tento povel poznáš
teraz je čas zakryť vrieskajúce ústa

začne sa lov ešte pred tým
ako ťa strhnú dole
pobozkajú
a vydajú tvojej novej krajine

je to dobrá krajina
len buď tíško
nehraj sa
a verejne nehľadkaj po vlasoch nikoho
kto nosí za rozumom farebné pierka

/

teraz prichádza niekto
kto slúbil šírenie reálnosti

dovoľuje len občasné čistenie reťazí indiánom
ktorí sa života v slušnej krajine
boja viac ako smrti

ADAM KOLLÁR

S ľahkosťou

Chceš nájsť porozumenie
v dievčenských očiach. Všetko je
pod hladinou. Počuješ tlmené slová.

Poludňajšia tráva vonia
ľahšie. Steblá sa chvejú
jemnejšie pri kontakte
s tvojimi ľanovými šatami, ako keď okolo nich plynie
vietor.

Temná oranžová.
Nevšímneš si, že
má tvoj plášť. Zaliaty dažďom, medom, vetrom, riekou
jej otváraš dvere.

Vedľa teba kráča líška. V srsti má lipovú kôru.
Spýtaj sa jej a nájdeš aj kvety.
Čaj. Peľ. Vôňu. Seba.

MAGDALÉNA MARTIŠKOVÁ

deň D – neokysličené mľask a nie kedy bude svadba

marš do detailov premyslených zón
zosmolených na počkanie
pre vnukochtivé starké
a letargické mamky
prevádzkovateľky hotelov tohto typu
strážkyne našich múch

bájký o „poslušnom pokiali“
a ešte tá o „plnoletom potome“

odjazdená povinná zostava
akurát dosť na
vodičák typu B
po osemnástom kilometri zvolte výjazd 2
na kruhovom objazde zvolte výjazd 2
zaraďte sa do pravého pruhu potom zabočte
Bravo!

ďakujem, nezostanem na ocot
možno skôr do rána

postel' a trep ako ten
Jožo
znesvätený patrón vinohradníkov
lebo pil pivo
o tom ako prípadnú svadbu
obložíme obecnstvom
od puberty až k nám

hostom ponúkneme lokály
nech je o kom aj o čom
roznášať klebety a pivá

dídžejovi mrkvu
mrte všetko dočervena
sondy do našich vnútrozemí

hromadne posvätime podstatné
najmä mená

detí
zvierat
činností
a stavov

možno príde aj ohňostroj
bude unavený hustý a priestrelný
vypáli to tak všelijak
po tvojom otcovi
po mne
Oliver a Marlen
čo ak nebude vedieť povedať „er“
na to sa ceria zuby
v kole strčených nosov
nech žuje vôľa vola volá holá olé

nadránom ti zas ja navymýšľam chúlостivé vízie
hore dole bez rozhrkotaných konzerv
za výfukom
šero
len (zo)pár slabín vklinených
medzi štyrmi stehnami
nás
osviatkuje
odpustíme si raňajky
prvorodeného aj veľké divy

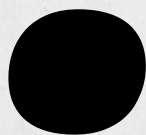
Idte v mene kožou!

naša svadobná siesta od á po D1

stále rovnako nedovstávaná

Vítězné práce

Proza

KRISTIÁN LAZARČÍK

Občas predsa len niekomu napadáš do kávy

Kurvička si nechávala platiť cucflekmi na svojom krku. Bola ako kniha na bienále: „Boli ste tu? Budeme radi za váš podpis!“

Signujú si ju tak všetci muži. Akoby niektorému z nich naozaj patrila. Nevedia, a vlastne ani ona sama si to ešte úplne neuvedomovala, že v skutočnosti si ona vyberá ich. Pôsobí nevinne a čisto, skoro až nepobozkane ako poškrvnená panna Orleánska. V oblube ju mali všetky generácie pánov. Starší, mladší, s väčším, s menším, bohvie, aký je vlastne teda ten presne stanovený priemer, no a... ona si týmto spôsobom pripadala akási večná. Objavovala svoj generačný rozsah.

Raz si uvedomila, že zrazu už nemá sedemnásť ako pri svojej prvej erotickej skúsenosti. Že jej ťahá na dvadsiatku, svet sa zrýchlil a asi tak skoro nespomali. A dospeli v tom dokonca mali pravdu, netrepali až tak dve na tri. Trochu ju to vydesilo. Ktovie, či ju títo páni budú milovať aj potom. Keď zostarne. Jej hladká pokožka sa stratí pod nánosom staroby a rýh. Okolo kútikov očí aj pier sa jej vytvoria vrásky. Také tie drobné čiariočky, podobné tým, ktoré ako dieťa kreslila okolo žltých kruhov v snahe vytvoriť slnko na papieri. Také jej na tvár dokreslí čas. Nebude to hádam už ani dlho trvať.

Vedela, čo to pre ňu znamená. Nemilujú ju. Milujú jej mladosť. Lenže... nepatrila tá náhodou jej? Prečo sa o ňu tak často delila? Ešte aj so staršími mužmi, ktorý k nej len tak hockedy privoniavali a ochutnávali ju, keď sa im zachcelo, pretože asi mohli. Nebolo to fér. Oni nechodili do postele s týmto previnilým pocitom. Vedeli presne, kedy sa človek miluje a kedy je zneužitý. Nemuseli sami so sebou dlho do noci argumentovať o definícii a rozdieloch týchto slov. A necítili fantómové odtlačky dotykov na svojom tele ešte dlho po tom, ako tie ruky odišli.

Premýšľala, či náhodou ešte stále nepotrebuje mamu a jej rady. Aj keď si jasne a agresívne vykričali svoje nie. Či ju ešte stále náhodou nepotrebuje, aj keď je už dospelá.

A prečo tu nie, je aby jej vysvetlila, prečo sa cíti taká zneužitá? Prečo vôbec nechala toľkých mužov, aby sa jej dotýkali? Veď žiadneho z nich poriadne ani neľúbila. Áno, bola hlúpa, a áno, správala sa, ako taká pojašená kurva a nymfomanka, ale stále bola vnútri dieťa. Tak prečo ju nechala aj ona?

Kurvička cítila, ako sa jej koža na chrbte napína.

Pivovar José. Blond, tridsať, modré oči. Ďalší večer v barovom znení: drevené obloženie, ošarpané stoličky, kubík dymu na tvárach prísediacich. Zmiešané kropaje potu na čelách. Aj pocity.

Kurvička srieda v prstoch jednu cigaretu za druhou. José nepríznakové slová. Celý večer v ťahu, v podstate o nič bohatší. A keď už... tak len o ten ďalší večer v ťahu a vzájomnú prítomnosť. A evidentnú odcudzenosť.

Skoro ráno, kratučko po piatej, začne jeho telo obsýpať bozkami, skôr než sa obaja úplne preberú. José má hladkú pokožku skoro ako ona, ale mužnejšiu. Napnutejšiu. Tá jej je mäkšia. Poddajnejšia. Preto cez noc zabsorbovala jeho vôňu. Vyžívala sa v tom. Ženám kradla identitu, mužom vône. Ich pachuť jej na jazyku zostávala ako povlak. Štekli ju v nose, keď sa zhlboka nadýchla.

Naraz cítila stisk na svojom stehne a už neležala vedľa neho, ale obkročmo na ňom. Vtedy jej prišlo niečo veľmi ľúto. Bolo to akési neuchopiteľné, nevedela to ani poriadne opísať. José to musel vycítiť, pretože ju nezvieral za vlasy, neotláčal jej pery boľavo na krk, len ju držal za boky akosi jemnejšie, než bola zvyknutá u iných mužov, akoby mu každú chvíľu mohla uletieť niekam ďaleko, ďaleko preč a už nikdy viac sa nevrátiť. Pozoroval jej tvár a ona mala pocit, akoby mu v tej chvíli napadala do kávy.

Po čase sa Kurvička prestala stretávať s inými mužmi, zamerala sa len na Josého. No José prestal odpisovať na správy. Keď sa ho spýtala prečo, po dvoch hodinách jej odpovedal, že pije. Že on nie je veľmi na nežnosti a padať niekomu do kávy mu je proti srsti. Chce byť slobodný a užívať si život. Že obľubuje jednoduchosť a mali by sa baviť na rovinu. Neriešiť banality, nepísať si litánie, žiadne vyznania. Jasne, stručne, výstižne. Je škoda, že je taká zženštilá, inak by ju bral aj za svoju partnerku. Ale to ona nezmení, tak čo už.

Potom sa José opije na mol. Alkohol jeho myšlienky po niekoľkých pohárikoch nádherne zaobľí, už nie sú ako trne v mozgovej kôre. Zvodnatejú, sterilizujú všetky príchute z jeho úst, rysy spod viečok a on zostáva sám v prúde sveta. Vtedy jeho identita konečne zomiera spolu s ním.

Prebúdza sa až ráno, osamote, vo vychladnutej posteli. Kurvička mu na jeho poslednú správu už neodpísala.

Pro jedno kvítí slunce nesvíti, to Kurvičke kedysi povedala mama, keď sa rozišla so svojím prvým frajerom. Vtedy mala Kurvička asi pätnásť. Teraz jej to nemal kto pripomenúť. José jej poslal rannú fotografiu teplovzdušného balóna medzi haluzím. Prišla návšteva, dopísal k fotke. Tak naliala všetky jeho reči z predošlého večera cez lievik do prázdnej vínovej fľaše a zatlačila ich korkovým štuplom. Po ceste k nemu domov odhodila fľašu do Váhu a nechala ju odplávať po pokojnej hladine, potichu dúfajúc, že sa dostane až k jej mame.

Keď sa domilovali a on jej špičkou prsta prechádzal po pokožke, naraz jej na chrbte nahmatal akési tukové vankúšiky. Pripomína to jazvy alebo strie, hovoril, sú dokrivené, zapálené, na niektorých miestach sa trhajú.

José pôsobil prelaknuto. Niečo tam máš, dodal a opatrne zabáral prsty do jej pootvorenej kože, špáral sa v nej, ako v kaprovi, koža sa jej napínala a začínala ju bolieť, chcela vykriknúť, aby prestal. Zrazu bez slova odišiel do kúpeľne a na ramene jej nechal ležať rozstrapkané páperie.

„Niekoho si tu mal.“

„Šibe ti? Na nikoho ani nemám čas.“

„Mal si tu niekoho.“

Nato odišla. Ukázať mu tú jeho posranú stručnosť. Večer tancovala v bare. Niekomu tam plakala na ramene. Hovorila o tom, ako má nevysvetliteľný strach. Že má devätnásť a je príliš emočná. Priotrávila tým už toľko ľudí. Hovorila, že miluje Josého, ale viac jej chýba mama.

Tak jej zavolaj, povedal, ale nevedel, že práve z toho mala strach. Chrbát ju bolel čoraz viac. Jazvy ju páľili a neznesiteľne svrbeli. Vyťahovala si z nich perie. Po ceste domov popri betónovom múre si v ňom všimla pootvorené dvere. Tento vchod bol vždy zamknutý, pretože viedol na trať. Ale dnes nie.

Prekročila prah dverí, vystúpila na koľaj. Ovzdušie presýtené sýrou a hrdzou jej vniklo pod tričko, pohládzalo jej jazvy. Na chodidlách cítila ostré kamene a v diaľke bolo počuť jemné svišťanie prichádzajúceho vlaku.

„Mama?“ ozvala sa, keď prijala hovor.

„Kde si? Stalo sa niečo? Je všetko v poriadku?“

Po vedľajšej trati prehrmel vlak.

José mal v oknách orchidey. Nijako špeciálne sa o ne nestaral. Rástli a kvitli len tak naverímboha v prievitnom kvetináči. Občas ich polial, keď bolo treba, pohnojil. Všetky krásne žiarili farbami.

„Kde si bola? Bál som sa o teba, Kurvička.“

„Prišla som sa rozlúčiť.“

Vyprázdenie pohľadov.

Nerozumela sama sebe, prečo mala potrebu oficiálne oznamovať svoje odchody, veď by to predsa sám vyčítal z jej absencie. Napriek tomu mala potrebu to spraviť. A v ten večer mala pocit, že sa rozhodla najlepšie, ako mohla. Z jaziev na chrbte jej už vytrčali kúsočky kostí.

Večer fajčila na balkóne. Hviezdy nebolo cez opar vidieť a trávu na sídlisku obalila srieň. Vyfúkla hustý dym.

„Kurvička?“

„Prosím?“

„Chcem ťa.“

Neodpovedala. Len do ticha tej noci vyfúkla ďalší oblak dymu.

Pracoval na lavičke pri svojom byte. Na počítači mal rozpracovaný ďalší model, od rána uvarenú už piatu kávu. Po oblohe plachtil teplovzdušný balón. V poslednom čase ich tu bolo akosi priveľa. Myslel na ňu. Odišla. No a nech sa páči. Nájde si niekoho iného. A nemusí ani hľadať, stále sa mu niekto núka do pozornosti. Môže si vybrať. Nepotrebuje Kurvičku. Ukecanú, náladovú, vychudnutú kurvu, čo by mu najskôr zahla s ktoviekým za najbližším rohom.

Nemusel by ju dlho lámať, veď aj s ním sa stretla iba kvôli sexu. Na kávičky spolu teda nechodili. Ani by nechcel. Neplánovali sa do seba zamilovať a chvalabohu sa to ani nestalo. Ešte to by mu bolo treba. Nech si s ňou šuká, kto chce. On o takú viazačku nemá záujem. Nevie si život užívať. Len by donekonečna na niekom lipla. Chcela by sa presviedčať o úprimnosti jeho citov, či ju ľúbi alebo neľúbi, či to s ňou myslí vážne a do akej miery, či s ňou zostane. A on chcel len dýchať. Užívať si. Čo je na tom zlé?

V sexe im to klapalo bohovsky, to je pravda. Na to, že ho vlastne veľmi nepriťahovala, s ňou zažíval bravúrne orgazmy. Možno to bol práve ten paradox. Vyzerala nepoškodená, ale do správnej miery sa vedela správať špinavo a povolne a lacno. Pred ním. S ním.

Asi by mu predsa len prekážalo, keby bola s niekým iným. Pri predstave, že sa takto správa k niekomu inému, sa cítil dotknutý.

Pohľadom zablúdil do svojich okien. Orchidey tam nehybne stáli a vädli. Odkášľal si, poškriabal sa v rozkroku a chcel pokračovať v práci, keď periférne zazrel pohyb. Sneh, pomyslel si v prvej chvíli a nebol tak ďaleko od pravdy. Chcel si zbaľiť veci a schovať sa do bytu, no až keď sa prizrel lepšie, uvedomil si, že to, čo v skutočnosti sneží z oblohy, je páperie.

Zlahka pokrylo lavicu, pri ktorej sedel, jej okolie aj celé sídlisko, milióny a bilióny drobných pierok dosadali na parapety okien aj na strechy áut či domov, ba dokonca možno zasypali už celý svet. Bol ochotný tomu v tej chvíli absolútne uveriť.

Naraz mu pohľad spadol do šálky s kávou. Z jej čiernej hladiny vytŕčala snehobiela kosť.

MAGDALÉNA MARTIŠKOVÁ

Štyri eurá s polievkou

Zastávku zas podmylo. Z role vidno len pás, ide do kopca. Keď prší, dedina je plná riedkeho svetlého blata. Vysemenené kvapky vnikli do ornice. Potratila. Blato. Nechalo obliznutú cestu, drhlo sa štrkom a vzdalo to v priekope až na druhej strane. Autá už na ceste narobili priečne pruhy. Niektoré sú trojrozmerné ako čipky v štýle vintage. Ale len kým ich nezožehlí slnko na prach. Smerom dolu, tam, kde to volajú na jamách a stojí rodičovský dom, sa robí iný ornament. Také čierne žilovanie, ako konáre. Skôr konáriky.

Vedľa zastávky vysadili lipu. Asi už dávno, ale korunu má chabú, trochu rozkokošenú hore nad kmeňom, potom sa zužuje, zužuje a končí sa tupo. Akési neforemné obrátené srdce. Alebo neobrátený úzky zvon bez srdca. Do tela by sa mu nevošlo, má ho iste niekde pod zemou, kde sa končí kmeň, na ktorom je zavesené. Medzi koreňmi, ako v kletke. Pozeral by si nezúčastnene, žmúril jedno oko a vyhlásil bohorovne: – Tá koruna vyzerá ako kokot. Autobus má meškanie. Pohrdla si lavičkou. Je vysedená, privarená zvnútra k plechovej zhrdzavenej búde, s mapami modrého náteru a poodlepovaných cestovných poriadkov, čo ju vytrhli aj s koreňmi a zatiaľ hodili na druhú stranu. Stojí tam vykrivená na jeden bok. Pozeral by si nezúčastnene, žmúril na jedno oko a...

Bivakovali v nej dočasne robotníci, keď murovali zastávku oproti. Mali tu pohádzané porozopínané zamastené ruksaky, fľaše piva a močili do kúta. Pľuli si medzi nohy a tiež žmúрили do slnka. Nezaujímali ich čipky blata, len tie na gatkách deviatáčiek, ktoré sem zväza starý mrmloš autobusár zo školy z vedľajšej spádovej dediny. Funí. Pripomína prestarnutého nosorožca tak hodinu pred vyhnutím, ale nemá čas na leporelové paralely. Urobí to pssst a ty už vidíš, ako funí, obalujú ho kropaje, v duchu nadáva, trhá cestujúcich v zuboch, ak nosorožce vôbec nejaké majú, a prišpendlíkováva ich rad za radom tupým rohom o fasádu novej zastávky. Deviatáčky pištia, vyskakujú zadnými dverami a cúvajú dolu kopcom. Majú šortky a tielka a roboši si predstavovali gatky také malé, až nevideli zhola nič.

Díval by si sa tým istým smerom a predstavoval si, že žuješ slamku. Trčí ti z kútika pier a driape jazyk. Sú priveľmi mladé a sú ďaleko.

Neznáša to tu.

Skapal tu pes. Naše už dva. Autá nepribrzdia. Cintorínsky múrik opravujú v rámci VPP miestni bezdomovci. Keď práve nekopú hroby. Na pivo ku Gešvantnerke to odtiaľto majú na skok. Domov ani nie.

Presne ti opísali, ako do starej Lady Sanary zozadu napálilo auto a predný kufor jej rozťal hydrant na dve polky. Hydrant stál, prskal vodu, bledomodrý kufor zalievali jeho aj tvoje slzy. Vyhráždza sa, že tomu gaunerovi rozbije hubu

a to auto mu hodí do predzáhradky. Ale hlavne, parkovať si mala za cintorínom. Nie pred domom. Za cintorínom.

Zaplatili ste si odťahovku. Postavili dolu vo dvore garáž. Neoplatí sa stáť na ceste.

Ty stávaš, lebo dedina nemá chodníky. Iba kde-tu. Nevieš kde. Tu nie.

Paže máš strpnuté, ako neduživé. Na ich konci sa kymáca plný obedár. Vždy ti naloží. Pre neho. Autobus má teraz cez prázdniny meškanie. Starý mrmloš autobusár aj tak stihne zastaviť ešte pri mliekomate, načapovať zo dve fľašky, vyložiť ich doma, utrieť si zátylok modrou vreckovkou a prísť do mesta načas. Nasávaš smrad družstva. V lete je intenzívnejší. Domy na kraji dediny, pri družstve, predávajú zásadne v zime. Spravia kriklavejšiu fasádu, sneh zakryje ostatné. Ani jeden z troch sa nikdy nepredal. Skúsia ďalšiu zimu.

– Načo tam chodíš každý deň? Nechávaš ma tu samého, – vyčíta ti a ty neodpovedáš, lebo ľudia načúvajú. Aj ty načúvaš. Mobilu na uchu aj šumu v buse. Nikdy si k tebe nikto neprisadne. Dedina vás nevstrebala. Odšťahovali ste sa do mesta. On chcel. Nechodili ste do kostola. Iba pes. Drevených vierozvestcov spreď vchodu odniesli, Cyrilovi dážd' rozmelnil hlavu. Úplne sa rozpadla. Ležala na triesky pri podstavci ako kusy vareného mäsa a hnila. Bezhlavý Cyril stál s knihou pod pazuchou, vedľa neho brat a iného brata kymácalo pred súsoším, škrabal sa v strnisku a hľadal, čo múdre by po pive vyslovil. Pred krčmou sú Božie muky s nápisom: „Bože, odpusť im, lebo nevedia, čo činia.“ To nechcel povedať. Nápis aj tak v lete skrývajú hortenzie. Obzeráš si to cez medzierku v zelenom závese autobusa.

– Aha, mamička, to je Leo! Zas utiekol paničke. Asi mu nedáva jesť.

– Pssst, iste mu dáva. On je len... taký hravý. Tulák je to, – krotí syna.

Sedíš pred nimi.

Dávaš mu jesť, ale Jack Russel je túlavé plemeno. Ako on.

– Ešte pár rokov na kamióne a potom, jak môj brat, pekne nejaká tatrovečka, sem-tam UDeSočka, bagrík, nejaká tá fuška, ale pekne doma. Každý večer doma, nie v tej psej bude!

– Viete, sťažovali sa nám predavačky z Jednoty, že váš pes chodí dnu do obchodu. Aj z kostola ho minule vynášať museli a zatvoriť dvere. Ja viem, viem, že nikoho nepohryzie, ale nemôže len tak vbehnúť do kostola a sadnúť si pred oltár! Berte to ako predbežné opatrenie a upozornenie. Kúpte mu budú. Alebo voliéru. Nemôže len tak mírnix-dírnix po dedine. Na letanie...

Vie cestovať autobusom.

– Idem vám minule na hornej zastávke dozadu, reku, natiahnem sa, kým bude ďalšia šichta, a tam váš pes. Leo, čo ty tu robíš?! Aj predtým kolikoráz naskočil prednými dverami a na dolnej zadnými vyskočil. Rád sa vozí, koťuha!

– rehoce sa mrmloš autobusár a trasú sa mu kvapky potu na plešine. Pribrzdí a zagáni na nových cestujúcich. Bude sa špendliť.

On sa nerád vozí autobusom.

Ak tam aj prespíš, Leo ťa vypravádza každý deň ráno do práce. Pooňucháva trávu pozdĺž cesty. Vyserie sa na krajnici, doma vo dvore máte čisto. Keď si tam bola ty, nikdy nenaskočil. Spôsobne sedel a počkal, kým bus odíde.

Vždy sedíš na tejto strane a praží ti slnko do tváre. Žmúriš. Vitamín D. Desať minút na slnku stačí na štyri dni. Chodíš k mame najviac ak tri do týždňa. Balí ti obedy. Alebo večere.

– Nechávaš ma tu samého. Človek príde domov a doma nikto. Najesť som sa bol na Hrade, za déžanerkou komplet aj s teplou polievkou. Čo máme jesť?

Aj ten pes vie, že si dnu. Za zeleným závesom. S naširoko rozkročenými labkami ťa odporuje, až potom sa pohne snoriť po dedine. Vždy mu decká ukradnú tenisovú loptičku. Potom mu stačia aj šišky. Je to apertér. Alebo autista. Nevie nič iné, len nosiť tenisovú loptičku. Desaťkrát hodíš, dvadsaťšesťkrát ju donesie späť. Alebo šišky. Tých je plný cintorín. Na Všetech svätých sa s ním decká hrávajú. Babky majú pokoj, môžu sa čičať v zemi a obštipkávať chryzantémy. Aj hrobári, keď kopú jamy, sa s ním zahrali. Ušiel im čas, keď došlo pivo. Ale keď počas pohrebu doniesol farárovi šišku pod sutanu a vrtel nedočkavo chvostíkom, pozostalým nebolo do smiechu. Teda bolo, ale tebe potom nie.

– Viete, sťažovali sa nám...

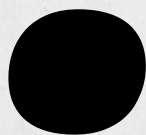
Aj on sa stále sťažuje.

Leo má budú. Uviazali ho k nej.

Zostane kamionistom. Nedá sa uviazať. Na jamách.

Ďalšie ocenené

Práce

MATEJ TRNOVEC

Matke

Drahá matka,
ako ti vysvetliť ten oheň, čo mi horí v hrudníku, keď máš v očiach strach,
čo ma dusil, keď som bol ešte slepou larvou na popraskanom betóne,
a čo mi bránil a držal ma ako záchranné lano, ktoré ma chránilo a zabraňovalo mi
dýchať.

Skáčem s ním z tretieho poschodia a láme ma na polovicu,
rve mi moju kostrč – neporušenú.

Drahá matka,
ako ti povedať, že za päťami mi na každej ceste a pod každou posteľou horí diabol,
keď spávam s tými, ktoré ľúbim, a keď preklínam, tých ktorých nenávidím,
horí tam ten kolmý plameň, teplý ako materská náruč,
horí a spaľuje,

gniavi vnútornosti
a tlačí ma do vzdoru
voči všetkému,
čo sa dá zapáliť nenávisťou
a zalievať láskou.

Chcete ma, len keď som dole hlavou,
a po naklonení mojej kladky
ma chcete naopak zas
a naopak,

točíte mnou ako vĺčikom.
Život človeka by bol večný konflikt,
nikdy spokojný,
iba v tých malých momentoch
opatrnej chôdze na visutom lane z tenkého ľadu
ako lucidný sen,
ako diabol horiaci mi v päťách.

Drahá matka,
ako ti vysvetlím to hladké objatie bledej pokožky dievčenského tela,
ako ti vysvetlím tú nenávisť a temnotu, čo ma zobúdza vždy, keď vstávam v čase
obeda
po noci prebdenej v opare myšlienok a úzkostí,
ako ti vysvetlím zovretie srdca a zrýchlený dych, pulzujúci cudzí svet a všetko blízke
je ďaleké a
ďaleké cudzie.

Drahá matka,
ako ti vysvetlím svoju posadnutosť, krik a tanec, čo mi kmitá v rozkroku a v očiach,
keď ani nerozumieš slovám, ktoré mi vychádzajú z pier,
ktoré bozkávajú a praskajú od suchosti

...

kúp mi balzam na pery,
viem, že kúpiš čerešňový, ktorý som mal rád ako päťročný,
viem, že mi nekúpiš moju obľúbenú značku cigariet ani mi nezaplatíš hotel, kam
chcem zobrať
nejaké dievča a ani mi nepodáš zápalky,
ktorými chcem spáliť tento svet.
Kúp mi aspoň ten balzam,
nech môžem aspoň bozkávať a ľúbiť
s tvojou pomocou.

ANNA SEMKOVÁ

Skice

0.

Rimania nevedeli písať nulu, nemali pre ňu znak, iba slová – ja ale viem. Nič sa nezačína jednotkou, ako sa búrka nezačne prvým bleskom. Toto nie je prvá skica, ešte chvíľu treba počkať.

Zápisník je kožený, má čisté strany a je malý, akurát do vrečka. Ceruzku často strácam. Tak si ju väčšinou od niekoho požičiam a potom ju možno aj vrátim.

Spoznala som ťa po stranách, po obrázkoch, jeden po druhom.

I.

Už dávnejšie som si to všimla – si zberateľkou známkov, jedných aj druhých. Ľudia ti odjakživa vraveli, že keď dostaneš päťku, už nikdy nemôžeš byť šťastná, no iba ty jediná si tomu naozaj verila. Sledujem ťa, keď počúvaš učiteľkin hlas, tvoje svetlo na konci cudzieho tunela. Je to ten typ matematikárky, ktorá počíta v korunách.

Na okraji tvojho zošita je odpočet, rímske číslice, štvorice čiar prečiarknuté piatou. Máš rada rímske čísla, to viem. Vravíš mi, že sú polcestou medzi číslicami a slovami, medzi tým, čo ide vyjadriť iba vedecky, a tým, čo zostane uväznené pod tvojimi viečkami. Možno ak by ti dali päťku rímsku, možno by si vydržala veriť vo vlastné šťastie o moment dlhšie.

Ale čo ja o tom viem. Ja si čítam odpovede k logickým hádankám, skôr ako sa nad nimi stihnem zamyslieť. K tebe ale žiadna odpoveď neparí.

II.

„Toto sú zimné búrky.“

Otočíš sa za mnou v električke, je január, nikde nie je sneh a prší. Ruky máš studené od okna a na prostredníku máš prsteň z plechu, ktorý si si sama vyrobila na krúžku. Občas sa sťažuješ, že sa kvôli nemu cítiš ako káčer z kreslených rozprávok, drobné blanky medzi prstami ťa bolia, keď si prsteň zabudneš vytiahnuť vyššie ku kĺbu. Pripomína ti, že nevieš lietať, tvoje perie ti na nič nie je. Keď vystúpiš z električky, zmokne ti a ťahá ťa k zemi. Tvoja tvár zostane odtlačená v betóne.

Tú si zakreslím.

Keby sa ťa na to niekto ale priamočiaro spýtal, pravdepodobne by si iba odvetila – *kto by už len letel*. Falošné krídla totiž pristanú vo väčšine očí iba deťom, ktoré ešte majú dovolené snívať.

A ty už máš dávno po večierke. Chceš si požičať tú moju?

III.

Píšeš si denník, je to ďalšia z tvojich foriem odpočtu. Na všetkých stranách sú rímske čísla. Vieš, že odpočtom sa snažíš niečo dohoniť, no netušíš koho ani čo. Vždy dopíšeš potrebnú čiaru tesne predtým, než zaspíš. Tvoj spánok nie je väčšinou pokojný. Nemáš rada paneláky, počuješ v nich každý zvuk, dávajú ti príliš veľa ospravedlnení na tvoj spánkový režim. Sama sa z nich nemáš silu vymotať.

Ja v panelákoch spím rada. Najradšej vtedy, keď sa v noci zobudím a počujem niekoho v dome oproti cvičiť na basovej gitare. Štyri struny, postupné odrátavanie. Každým tónom bližšie a stále na tom istom mieste, v dome postavenom z panelov, každý jeden tlmí tóny. Alebo ich zosilňuje. Rozhodni sa.

To, čo cez tenké steny v noci počúvaš ty, nie sú tóny. Tvoje odpočty sú vždy oveľa viac kruté ako kohokoľvek iného.

III.

Rimania najradšej písali štvorku ako iv, ale na hodinách sa píše inak.

Na hodinách sa píše ako štyri basové struny, hoci si už nikto celkom nepamätá prečo. Niektorí tvrdia, že je to kvôli symetrii.

Rimania zničili Kartágo, no ty ich nepotrebuješ. Ty sa pokojne zvládneš zničiť aj sama. Rimania posolili zem, ty si ráno posolíš čaj a tváriš sa, že je to omyl. Šálka je ešte teplá, oblapíš ju oboma rukami ako had. Na stoličke sedíš nakrivo. Vlasy máš v tvári ešte neučesané.

Táto skica sa mi páči – som na ňu hrdá.

V.

Kdesi okolo piatej skice si uvedomím, že čím si sa v zápisníku stala, už dávno nie si ty, ale niekto trochu iný. Niekto, koho nepoznám z videnia. Si to takmer ty, iba oveľa nešťastnejšia, ako si v skutočnosti. Nechcem vedieť, čo si o tom myslíš.

Zo strachu z vlastných skíc nič nenakreslím niekoľko týždňov. Keď sa k nim vrátim, rozhodnem sa, že ťa v nich opäť začnem kresliť šťastnejšiu. Takú, akou naozaj si.

Chcela som sa opäť vrátiť k tebe. No nevyšlo mi to.

To zaujímavé na rímskych čísliciach je, že najprv sa ti zdá, že sú to slová, ktoré sa ti snažia niečo povedať. No keď začneš dávať pozor, nastražíš uši a načúvaš, nikdy nič nepovedia.

Sú to stále iba čísla.

VI.

Z nejakého dôvodu si ťa predstavujem hrajúcu na saxofón. Sedí mi to k tvojim zvláštnym vlasom a len zdanlivo šťastnej tvári. Predstavujem si ťa ako hráča na basovej gitare v dome oproti nášmu, v noci, ale so saxofónom.

V tme sa usmievaš, tvár ti osvetľuje nástroj, obaja ste žiariví. Neviem, či tak žiarivosť funguje, no presne tak ťa kreslím.

Na krku máš náhodný privesok, páči sa mi. Nosíš ho aj naozaj alebo nie? Neviem si spomenúť. Niekde som ho určite videla, no neviem kde. Kreslím ďalej. Uvedomím si, že od teba zasa utekám. Dopĺňam ťa cudzími obrazmi, cudzími ľuďmi ako mozaiku.

Do tvojich skíc presakujú iní.

VII.

Sedem je vraj šťastné číslo, je ako výkrik na kolotoči, no teraz si tým nie som až taká istá.

Kreslíš.

Viem, že kresliť nevieš. Ale ja viem.

Opäť sedíš krivo na stoličke, v pravej ruke máš ceruzku, papier je položený na stole. Nevidím, čo kreslíš, zakrývaš to druhou rukou, no ak by sa ma niekto spýtal, možno by som aj odpovedala. A to nie som človekom, ktorý odpovedá na rečnícke otázky.

Viem, že človek, ktorého kreslím, už dávno nie je tebou. No aj tak na obrázky stále myslím, ako na tvoje. Pre mňa si to stále ty, neviem sa toho zbaviť. A tak postupne ty na papieri i ty v mojej mysli ste niekým úplne iným.

Možno je to tým, že som ťa už dlho nevidela. Zostala si doma, chorá, asi z nedostatku spánku.

VIII.

Na tejto je tvoja tvár akási hmlistá. Nedokončila som ju, nepáčila sa mi, od začiatku som s ňou bola nespokojná.

Myšlienky už neviem stavať do koridorov tak ako predtým. A nevieš to už ani ty. Vedela si to niekedy? Nespomínam si. Naše ruky sú flakaté. Moje od skíc, tvoje možno od počasia, neviem. Splývame do jednej. Priesvitné papiere proti slnku, proti svetlu, proti pravde.

Toto už nie si ty. A ani forma tvojho ja žijúca v mojej mysli.

Toto som už ja.

∞.

Rimania nepoznali ani nekonečno. Nepotrebovali ho, lebo vždy vedeli, ktoré číslo je posledné, kedy príde koniec. Lenže ja sem teraz dávam nekonečno z opačného dôvodu. Toto je posledná skica, pretože ďalej už nie je možné ísť.

Odpočet sa končí.

Na skici sú dve postavy. Rozprávajú sa. Jedna má falošné krídla, druhá má kožený zápisník, ktorý už nebude potrebovať. Posledné ťahy dokončujem rýchlo, neskôr by som to možno ešte mohla zdokonaľiť, no neviem, či sa mi chce. Schovám všetko do lavice, vyberiem zošit z matematiky, a keď prídeš, poviem ti:

„Odteraz kreslím už len zátišia.“

DANICA HRNČIAROVÁ ŠIŠLÁKOVÁ

Pre Elišku

Zatiaľ ti v páperí
Len slnko horelo
Zatiaľ ti nemieri
Ťažký deň na čelo

Zatancuj na blate
Vtáčatko okaté

Než ťa svet obviní
Za tvoje nevinu

JÚLIA RAKOVSKÁ

Pominuteľná

Leto už skúša vyliezť z husej kože
a vlčím makom striasa kabáty.
Len zlomok času často za to môže,
že to, čo hľadáš, sa viac nevráti.

Tesno je láskam v sťahovavom perí
a každá iba zriedka prebolí,
zatiaľ čo človek potajomky verí,
že vlastne ani žiadne neboli.

L'UDMILA KÖMIVEŠOVÁ

Z cyklu: Polemika s časom

Hodiny

ich otáčanie je jednoducho dané –
ručičky vnútri kružníc hýbu dňami,
po priečkach bežia v čestnom prímerí.
A bez záujmu – čo sa kedy stane –
raz idú proti, inokedy s nami,
my s vierou, ony len tak – bez viery.

JURAJ ŠEVČÍK

Ševčíkova litánia

Pokiaľ nezašepkám „Bože, aká si krásna“, načo budem hovoriť?
Pokiaľ Ťa nevezmem na ruky a neprekročím prah spálne, načo budem spať?
Pokiaľ Ťa nestúlím k sebe, aby si sa vyplakala, načo mi je košela?
Pokiaľ mi nepoložíš hlavu na svoje lono, aby som si oddýchol, načo budem pracovať?
Pokiaľ Ti nedám seba, načo mám sám seba?
Pokiaľ sa nevložíš do mojich rúk, načo je mi prstenník?
Pokiaľ Ti neodhrniem vlasy, keď si obliekaš kabát, načo je zima?
Pokiaľ Ťa neobjímam po hádke, načo je hnev?
Pokiaľ ma nezdvihneš, keď budem ležať na zemi pod váhou bolesti, načo je podlaha?
Pokiaľ nepobežím zo zastávky za Tebou domov, načo je autobus?
Pokiaľ nepokľakneme pred Bohom v pokore a modlitbe, načo sú kolená?
Pokiaľ Ti nezaiskričkuje pohľad, keď ma uvidíš, načo sú oči?
Pokiaľ Ťa nepohladím po šedivých vlasoch, načo je staroba?
Pokiaľ mi nebude motýľkovať brucho pri poslednom pohľade na Teba tak,
ako motýľkovalo pri prvom, načo je láska?
Pokiaľ ma nebudeš držať za ruku, keď budem zomierať, načo je smrť?
No ak ma chceš zahubiť, ani nedvíhaj ku mne oči, nevybaľuj sa a utekaj, čo Ti sily stačia.
Pokiaľ nevidím,
pokiaľ nepočujem,
pokiaľ milujem.

MILOŠ HERDA

Chodník a cudzinec

Pád. Hlad.

Kat. Sad.

Chodník,
drahý cudzinec.

Chodník máš pod nohami
a neviem, čo iné

by ešte malo byť zrejmé.

Hrst. Rok.

Kost. Krok.

Potôčik,
chrabrý cudzinec.

Potôčik môžeš preskočiť,
alebo prejsť cez lávku.

Mosty ešte kúsok ďalej.

Rod. Sok.

Slad. Hrad.

Priepasť,
nežný cudzinec.

Priepasťou
sa to tu končí.

MAREK SOPKO

Malinový plot

Začína sa to ako ticho pred žatvou,
ktoré vedie leto k spaľujúcej dospelosti.
Vtáky pijú plodovú vodu úsvitu,
akoby sa nikdy neboli narodili,
a ty nevieš, či máš plakať
do popukanych dlaní júla.
Noc malinovou šťavou kreslí na hrud' kríž.
Páli ako kopija Parsifala.
Sme deti noci
a zázrakom sme k svetlu narástli.
Natahni ruku cez priepasť,
na ktorej konci stojí obnažená smrť.
Za ňou trhá sláky more.
Za morom z latiek zbitý plot
natretý krvou
Boha.

L'UDMILA MAGDOLENOVÁ

Es muß nicht immer Kaviar sein

Scheideggstrasse je ulica s honosnými domami z osemnásteho storočia v židovskej štvrti. Židovská štvrť? Júliu s Romanom prekvapila početná ortodoxná komunita, chlapi s brčkami visiacimi na sluchách, v miniatúrnych oblekoch a dievčatá v modrých sukniach pod kolená, s košeľami zahalujúcimi ruky až po zápästia.

Keď sa na jeseň roku 1991 presťahovali do Zürichu, prekvapilo ich toho viac. Napríklad obchod, v ktorom tečie čokoláda po stenách, alebo prístroj na magnetickú rezonanciu Siemens Magnetom Open v nemocnici Triemli. Roman, absolvent Prvej lekárskej fakulty Karlovej univerzity v Prahe, tu v Triemli pracuje. Ešte len začal zbierať skúsenosti na prvú atestáciu a odrazu je na Západe. Vďačí za to spadnutej železnej opone a ešte inej šťastnej náhode.

Júlia je taktiež absolventka prvej lekárskej fakulty, Romanova spolužiačka a teraz už aj manželka. Keď Roman ráno odchádza do roboty, Júlia stojí pri okne a kýva mu. Potom sa celý deň nudí. Varí, perie a pozoruje susedov. Sú to starší uhladení páni a dámy, ktorí pri každom stretnutí okrem pozdravu zaželajú Júlii aj „veľmi príjemný zvyšok dňa“. Júlia s Romanom bývajú v podkroví štvorposchodovej vily, ktoré predtým slúžilo na chov holubov. Byty na ostatných poschodiach sú grandiózne, s osobitnou kuchyňou a izbami pre slúžky.

Na štvrtom poschodí, v najväčšom byte s krásnym výhľadom, býva doktor s manželkou Oľgou. To on bol ich šťastnou náhodou, on im zabezpečil Romanovo miesto aj tento byt. V práci si ho zobral pod ochranu a Roman ho poslušne nasleduje na každom kroku.

O poschodie nižšie býva dôchodcovský pár. Pán nosí jazdecké čizmy po kolená a jeho ženu vídava Júlia takmer každý deň prať. Práčovňa je spoločná pre všetky byty, umiestnená v suteréne. Také honosné byty a nemajú práčku? Júlii to pripadá hlúpe vždy, keď s košom bielizne stúpa hore točitým schodiskom. Okrem toho bývajú v dome ešte dve dôchodkyne – dôchodkyňa s bielym psíkom a dôchodkyňa s mačkou, ktorej do pivnice každý mesiac auto Feldschlösschen dovezie niekoľko prepraviek s pivom.

A potom tu je zvláštna dvojica so psom. Muž evidentne trpí spastickou diparézou, zrejme stredného stupňa. Pri chôdzi ťažko dopadá na jednu nohu, takže sa opiera o Rollator, protetickú pomôcku na štyroch kolieskach. O Rollator si priväzuje aj psa. Býva s ním mohutná žena, do tváre mladá, ale šedivá, nakrátko ostrihaná, s hustými chlpmi na rukách aj nohách. Táto žena zdraví každého už z diaľky a poďakuje, keď ju odzdravia. Júlia nevie, čím by sa mohli živiť. Žena možno dostávala nejaké peniaze za opateru, ale aby to stačilo na byt v Kreis 2?

Júlia ich práve z okna pozoruje, keď zapiští zvonček. Strašne sa mykne, akoby jej uvideli do hlavy, a beží otvoriť. „Dobrý deň,“ pozdraví dôchodkyňu z tretieho poschodia.

„Grüezi. Dnes periem a v práčke sú veci,“ porozumie Júlia z jej švajčiarciny.

„Dobrý deň. Ďakujem za informáciu. My sme ale prali už predvčerom... Môžem sa ísť pozrieť, ale na deväťdesiatdeväť percent to nie sú naše veci.“ Júlia sa snaží prispôbiť mentalite, byť milá a zdvorilá.

„Aha. Tak sa spýtam ešte na jednotke,“ povie suseda a zapraje jej veľmi pekný zvyšok dňa.

Zvyšok dňa nie je veľmi pekný, skôr osamelý. Uvarí obed, zje obed. Z okna pozoruje dážď, mokré borovice a lipu na dvore. Neskôr sa odvieze električkou na kurz nemčiny. Po kurze sedí na nábreží a pozerá sa na vodu v rieke Limmat. Myslí na to, ako v druhom ročníku sedávali s Romanom na Letnej na podstavci po pomníku a skúšali sa z fyziológie.

„Mediátorové systémy, ktoré majú v CNS převážně excitaci...“

„Glutamát,“ odpovie Roman, ešte ani nedokončila otázku. „A inhibiční účinek má GABA A, B, C, D.“

Júlia žiarlila, pretože Roman sa učil menej ako ona a aj tak si všetko pamätal rýchlejšie. Mal dobré známky, aj keď hovoril, že on toto pre známky študovať nešiel. Žiarlila a zároveň jej to pripadalo nesmierne príťažlivé, ako sedí na schodoch, ruka na kolene, ako to sebavedomo povie: „glutamát“. V štvrtom ročníku Júlia žiarliť prestala, v piatom sa presťahovali na manželáky. Júlia si vybrala internú medicínu, Roman diagnostiku.

Odkedy sú v Zürichu, zem medzi nimi praskla a puklinu pomaly, každý deň po troche, zalieva voda. Stoja na opačných brehoch a svet toho druhého sa im vzdáľuje.

*

V decembri ťahá Roman veľa služieb. Júlia sa za celý život tak nenudila. Pečie, pozerá na zamrznutý Limmat, zriadi si kartičku do knižnice, číta a díva sa z okna. Až dvadsiateho ôsmeho má Roman konečne voľno. Jedia rezne a šalát a v hlavných správach na SRF počúvajú príspevok o Bratislave: „O štyri dni vznikne v Európe nové hlavné mesto. Bratislava, hrdé mesto z čias Márie Terézie, je dnes *ziemlich heruntergekommen*.“ Nasledujú zábery starých meštianskych domov s vybitými oknami, muža opravujúceho fasádu. Na nábreží Dunaja sa stavia, okolo budovy národnej rady rastie lešenie. „Budúcnosti sa bojím,“ hovorí mladá predavačka na Vianočných trhoch. „Všetko bude ešte horšie.“ „Už dnes je nezamestnanosť vysoká a ľudia netušia, či budú mať zajtra prácu,“ pokračuje redaktor. Na obrazovke svieta žltou 24%, súčasná výška inflácie. „Štatistický úrad v Prahe predpokladá pre obe krajiny vážnu recesiu,“ uzatvára hlásateľ.

Obaja mlčia, každý si vážnu recesiú premieta do svojich myšlienok.

Prvého januára sú v hlavných správach zábery z Námestia SNP, muž v baranici a páperovej bunde práve vystrelil šampus. Politici v národnej rade spievajú hymnu. Potom ukážu prvé dieťa narodené na Slovensku a Júlia si uvedomí, že v decembri nemenštruovala. Tretieho januára si nájde v Zlatých stránkach číslo ženského doktora v Stadtspital Triemli, no už o pár dní termín zruší, pretože januárová perióda sa dostaví.

**

Nasledujúce mesiace prebiehajú cyklicky, mechanicky a automaticky. O pol šiestej stojí Júlia pri okne, máva Romanovi a doktorovi. O šiestej púšťa dôchodkyňa do záhrady mačku. Mačka urobí potrebu pod strom. O štvrt' na sedem ide von so psom pán s DMO a o pol siedmej vychádza pani s bielym psíkom. Potom sa Júlia naraňakuje a číta si. Momentálne má požičaného Simmela Es muß nicht immer Kaviar sein. Už si odpísala recept na pečené jablká, čokoládovú tortu a cibuľový koláč. Za posledné mesiace sa vo varení zdokonalila. Predtým napríklad cibuľový koláč nikdy nevidela. Postaví polievku, skontroluje, čo sa deje za oknom. O 10.30 odchádza na prechádzku Oľgina opatrovatelka s deťmi. Po obede prichádza na návštevu babka k babke alebo babka k babke. Celý dom pravidelne tiká. A za plotom jazdia chlapi v miniatúrnych oblekoch na bicykli.

Večer s napätím čaká, čo povie Roman na jej jedlo. Väčšinou sám od seba nepovedal nič.

„Chutí ti?“

„Mhm.“

„A aký si mal dnes deň?“

„Normálny.“

Chce, aby jej opísal, čo presne robil, no on povie len: „Robotu.“

„Ešte stále si na heme?“

„Mhm“

„A mali ste dnes aj...“

„Srdiečko, som unavený, nemôžeme sa rozprávať o niečom inom ako o robote? Povedz mi, čo si robila dnes ty?“

Júliin deň sa dá nabrať na lyžičku a zjesť jednou vetou.

Začiatkom júna má Júlia pri večeri novinku:

„Pán s DMO nás pozval na jánsku záhradnú slávnosť.“

„Dobre srdiečko, tak choď keď chceš.“

„Ale on nás pozval spolu, že tam budú všetci susedia...“

„No to určite, ja medzi tých starých páprdov nepôjdem.“

O pár dní pozval na jánsku záhradnú slávnosť Romana doktor.

Že „Kuchenspende sind herzlich willkommen“. „Tak srdiečko, mohla by si niečo upiecť?“

Dvadsiateho štvrtého júna stojí na dvore altánok a v ňom okrúhle stolíky s dvomi stoličkami. Na stolíkoch horia laterny a medzi borovicou a lipou visia biele žiarovky. Odniekaľ hrá príjemná tlmená hudba a všetko pôsobí útulným dojmom. Júlia si dáva záležať, oblečie si šaty a nasadí aj snubný prsteň. Keď zídu dole, niekoľko susedov už sedí vonku alebo postáva pri pulte s vínom. Pri pulte s občerstvením pani s pudlom ukladá na porcelán doma pečené koláče. Júlia jej s ostychom podá čokoládovú tortu a cibuľový koláč.

„Jam, jam, daa sieh' ganz lecker aus!“ pani sa povzbudzujúco usmeje.

Júlia sa usmeje tiež, sklopí zrak a spraví pár rýchlych krokov neurčitým smerom. Potom sa poobzerá. Roman už sedí pri stolíku s doktorom. Mohla si k nim prisunúť stoličku alebo sa ísť spýtať susedy, či nepotrebuje pomoc s krájaním. Nerozhodne postáva, až si ju doktor všimne a zamáva na ňu.

„Ahoj Júlia, ako sa máte?“ spýtal sa, keď jej Roman prisunul stoličku a išiel priniesť víno.

„Celkom dobre, ďakujem. A vy?“ „Ide to. Máme toho dosť, kúpili sme teraz nové prístroje,“ rozhovorí sa o robote, Júlia prikyvuje, keď zrazu sám seba v strede vety preruší: „Geht es Ihnen gut?“ A ste v poriadku? Júlia vie, že myslí zdravotne, ale nevie čo by mu okrem „hej“ mohla povedať. „Hej.“

Doktor na ňu pozrie, ale nepovie už nič.

Ani Júlia už nič nepovie, napije sa vína, ktoré priniesol Roman. Medzitým prichádza aj Oľga s deťmi. Júlia sa tomu poteší, pretože Oľga je jej spojenec. Aj Oľga vyštudovala medicínu, ale jej diplom zo ZSSR, teraz Ukrajiny, neuznali. Keď stretla doktora, pracovala ako Putzfrau. Potom si sny skryla za kočík.

Júlia sa s Oľgou dlho rozpráva. Kvety lipy voňajú, víno je chutné a z večera je noc. Oľga, Oľga. Júlia, Júlia. Alebo je aj Júlia Oľga?

Odrazu doktor poklepe Oľgu po pleci, je čas ísť dať deti spať. Máš pravdu, idem ohlásiť opatrovatelku. Vtedy sa Júlia obzrie a zbadá, že šedivá pani nemá šaty. Len tak si sedí pri stolíku, v ruke pohár s bielym vínom a pozerá na ruch prebiehajúcej oslavy. Biely psík leží pod stolíkom, pán v jazdeckých čizmách sa zohne, aby ho pohladkal. Aj on je, okrem čižiem a klobúka, nahý. Júlia sa rozhlíadane dookola, aj ďalší susedia sa prechádzajú bez šiat alebo si ich práve vyzliekajú a skladajú do úhľadných kôpok na kraji altánku. Všetko to prebieha tak mechanicky a automaticky, až to Júlii pripadá samozrejme. Pozerá sa na pána s kratšou nohou, ako stojí opretý o svoj vozík a čaká, kým mu jeho obrovská priateľka vyzlečie nohavice. Pozerá na dámu s mačkou, na jej vysušený hrudník a žilnaté nohy. Spomenie si, ako bola, možno pätnásťročná, s rodičmi v kúpeľoch v Piešťanoch. Nemala rada svoje telo, hanbila sa za tučné palce a materské znamienka. Ale vtedy v tom bazéne sa medzi starými telami odrazu cítila hladká a pružná, krásna.

Vyzula si sandálky, a keďže Romana nikde nevidela, poprosila doktora, aby jej rozopol vzadu šaty. Doktor jej mechanicky, automaticky šaty rozopol a Júlia si ich išla zaniest na kôpku. Rozopla si podprsenu, uložila ju k šatám, a keď si stiahla nohavičky a položila k ostatným veciam, zazdalo sa jej, že sa večer predsa len o niečo vychýlil, že každý pohľad pod borovicou a lipami o ňu zavadiť. Jej telo zažiarilo do noci a Júlii sa zdalo, že teraz tiká v rovnakom tempe ako zvyšok domu.

„Grützi. Znova sa stratil papier s rozpisom prania.“ Júlia práve zjedla raňajky a zapla si SRF, keď jej dôchodkyňa z tretieho zazvonila.

„Ešte som dnes nebola dole, neviem, nevidela som ho.“ Hľadá v babkinom pohľade niečo zo včerajška, ale nie je tam nič.

„Spýtate sa aj manžela?“

„Áno, spýtam.“

„Dobre. A ešte, že vy ste piekli ten cibuľový koláč? Neprekážalo by vám, keby som si od vás vypýtala recept?“

L'UBOMÍR TUREK

Jeden deň

Hodiny ukazujú takmer polnoc. Vypnem televízor a zhasnem tlmené svetlo v obývačke. Na vlne sci-fi filmu, ktorý sa práve skončil, sa priblížim k oknu. Žiadne mimozemské lode na obzore, žiadne laserové lúče ani podivné farebné svetlá. Namiesto toho iba obyčajná pozemská romantika. Tisíce bielych vločiek všakovakých tvarov a veľkostí nehlučne padajú z oblohy a vytvárajú úžasné nočné divadlo. Majestátny vanilkovosivý Mesiac v supersplne z diaľky všetko presvetľuje. Ihličnaté aj listnaté stromy, obťažkané mohutnou dávkou mäkkého snehu, ohýbajú svoje dlhé konáre nedobrovolne k zemi. Zimná idylka všade, kam len oko dovidí.

Jediným problémom je, že mám službu a mal by som ísť odpratávať chodník pred domom. Život v paneláku má svoje čaro, ale aj mnoho nevýhod. Seriem na sneh! Do rána to počká. Veď komu by sa chcelo ísť o polnoci von do zimy a vôbec, čo som nejaká mátoha, strašiť o tomto čase? Ešte ma niekto z dôchodcov, čo si zabudol vziať tabletky na spanie, udá na políciu za rušenie nočného pokoja. A aj tak stále kydá, tak načo. Kašlem na sneh, kašlem na penzistov, kašlem na všetko a na všetkých. Vchádzam po špičkách, najtichšie ako len viem, do spálne.

Spí. Pokojne dýcha a hrudník sa jej pomaly a rytmicky pohybuje nahor a späť. Rád sa Dívam, ako spí, v noci je ešte krajšia ako za bieleho dňa. Lesklé svetlé vlasy sa zmenia na havranie a jemné črty tváre sa v tme zdajú omnoho výraznejšie. Noční bratia slnečných lúčov detailnejšie vykreslia čelo, líca, nos aj bradu. Sledujú so mnou, ako sa drobné nozdry v rytme dychu máličko rozširujú a opäť sťahujú. Podídem opatrne bližšie, no neodvážim sa jej dotknúť ani malíčkom. Nástojčivá túžba po milovaní musí ostať naďalej trpezlivá. Pod privretými viečkami nenáhľivo cestujú náhodnými trasami očné bulvy. Určite sa jej niečo pekné sníva, občas sa mimovoľne usmeje. Chvalabohu, aspoň dnes je to dobrý sen. Len pekne spí, láska, oddychuj, koľko len potrebuješ. Lahnem si na deku položenú na dlážke vedľa postele, prikryjem sa paplónom a dúfam v pár hodín pokojného spánku. Vypínam oči, no hlavu nedokážem. Moje preklatie trvá už pol roka.

Hoci slnko ešte nevyšlo, niečo mi nedovolí spať. Asi to sprosté svedomie a neodpratany sneh. Zodpovedné aj iné črty povahy si, tak ako rodičov, nevyberieš. Prírodní genetickí inžinieri boli prívetiví, nemôžem sa sťažovať.

Vykrádam sa potichu z izby. V kuchyni narýchlo zhltnem polovicu suchého rožka a zapijem ho pohárom vlažnej vody. Hodiny na stene ukazujú sotva pol šiestej. Oblečiem si bundu, nasadím čiapku i rukavice a nazujem zimné topánky. Bolí to, takto ju tu nechať, no povinnosť je povinnosť a susedská špionážna agentúra má svoje zdroje. Nemám najmenšiu chuť sa s nikým dohadovať ani počúvať ohováračské reči, kým si nenájdu ďalšieho previnilca.

Vychádzam z vestibulu a ihneď ma privíta závan ranného arktického vzduchu. Vietor takmer nefúka, no aj tak ma poriadne strasie. Metla, lopata a hrdzavý odhádzač sú skvelí zahrievači. Keď dočistím schody a vykročím na chodník, kopa snehu z presklenej striešky nad nimi mi spadne rovno za krk. Viem, zaslúžim si, nemal som nadávať. Radšej nereptám, čo sa dá šikovne otrasiem a zvyšok sa po chvíli za golierom aj tak roztopí. Polhodinová rozcvička sa blíži k záveru a nakoniec mi celkom dobre padla. Pri fyzickej práci je hlava príliš zaneprázdnená riadením končatín a príjemným vedľajším efektom je dočasné vymazanie depresívnych myšlienok.

„Dobré ráno, susedko,“ ozve sa z okna na prízemí.

Skoro ma porazilo, tak som sa prelakol.

„Dobré,“ odzdravím, hoci radšej by som tým smerom poslal biely guľatý a tvrdý odkaz.

Evidentne čerti ani staré baby naozaj nikdy nespia. Rýchlo prácu dokončím a stratím sa z dohľadu záclonového agenta 001.

Trochu premrznutý s unavenými rukami a mozoľom na dlani od starého dreveného poriska, ale zato s plnými pľúcami sviežeho vzduchu, sa vraciam domov. Len čo prekročím prah, do tváre mi udrie vzduch z prekúreného bytu. Radiátory bežia naplno, Ema potrebuje teplo. Veľa tepla.

Vojdem do kúpeľne a privíta ma moje druhé, staršie ja. Asi dám to veľké zrkadlo preč. Čím bližšie sa nakloním, tým viac vrások a sivých vlasov v ňom vidím. Opláchnem si ruky aj tvár a narýchlo prečistím zuby. Vyzlečiem sa takmer donaha a tentoraz vkĺznem k svojej polovičke pod paplón. Vzájomný dotyk teplých a studených nôh spôsobí okamžitú reakciu. Láska lieči, úsmev lieči, aj dotyk by mal. Ema sa krátko pomrví, no oči neotvorí a spí ďalej. Po chvíľke sa spoja aj naše dlane. Tá jej sa poľahky stratí v mojej, hoci nie som žiaden super silák.

Za posledné týždne som sa naučil, že Emينو telo vládze spať, koľko potrebuje. Ale to moje nie. Snažím sa zdriemnuť si, kým ma neprivolajú ďalšie povinnosti, no nejde to. Viac ako hodinu rátam ovečky, no slnko mi výpočet ostrými lúčmi zakaždým prekazí. Občas mám pocit, že život len čaká na ďalšiu príležitosť zraziť ma ešte o čosi viac k zemi. A robí to veľmi rafinovane, cielene, pomaly a postupne. Udiera až vtedy, keď som takmer na dne. Najviac sa ale obávam, že mi už nedovolí dobiť si energiu, peniaze či zdravie. Že príde koniec. Popol, prach a chlad. Filozofovanie ma však nenasýti, je čas opäť vstať a pripraviť raňajky. Nemusím chodiť do práce, mali pochopenie a nakoniec, keď som minul všetku dovolenku, súhlasili s neplateným voľnom. Niektoré trápenia pominuli, iné sa objavili. Na nálade nepridá platenie z vlastného vrecka ani návštevy ústretových inštitúcií, pripravených poskytovať vždy s ochotou služby všetkým občanom. Milióny idiotských formulárov, tlačív, potvrdení a načo? Aj tak nič nedostaneš. Akurát zistíš, že úspory sa akosi prirýchlo scvrkávajú. Máš auto, televízor? Predaj ich, byt vymeň za menší. A keď už nebudeš mať nič, príď, uvidíme.

Povinnosti ale nespia a neznalosť zákona neospravedlňuje. To, že sú ich tisíce, nikoho nezaujíma. Ak niečo nesplníš, pripomenú ti to. Ale nie hneď, počkajú, čas pre nich nič neznamená. Udrú, keď sa im zachce.

Kým bol ešte čas a nádej na skoré, bezbolestné a možno aj úplné vyliečenie, v zdravotnej poisťovni žiadosť o liečbu v zahraničí expresne rýchlo zamietli. Vraj je potrebné najprv absolvovať overenú, 20 rokov nezmenenú liečbu. Tri cykly chemických dávok zabijú čo najviac buniek a potom sa uvidí. Lenže tie svine sa spoliehajú práve na to, že na ich hru pristúpime bez odporu. Že sa necháme opakovane dobrovoľne otráviť a potom... Potom už nebudeme vládvať s nimi bojovať. Ako, keď bojuješ o svoj holý život? A príbuzní všetku energiu a čas venujú riešeniu existenčných problémov a situácií. Ako rozlúsknuť dilemu – práca, či starostlivosť, myšlienky na diaľku odpútavajúce od práce, alebo utrpenie z očí do očí, dlaň v dlani, telo pri tele? Vopred prehratá voľba medzi hladom v žalúdku a hladom po živote. Nerovný boj s úradmi a so smrťou. Takmer nik nevyhrá, v najlepšom prípade príde boľavá remíza. Veď ak by urobili výnimku, mohol by ju chcieť každý, aj úbohý starý dôchodca, a to systém podľa mnohých ekonómov predsa nemôže dovoliť. Kto im dal vlastne právo rozhodovať o ľudskom živote? Ktorý má väčšiu cenu, mladý, starý? Vedec, robotník, umelec? Kto z nich je prospešnejší? Čo ak sa niektorý len obetoval pre budúcnosť, možno geniálnych potomkov? Veď aj akademik so vzorcom na antihmotu by bez chleba a vody aj tak neprežil. Kto je lepší človek? A čo je to vlastne cena života?

Zachmúrený úradník s veľkou pečiatkou má moc nad cudzími životmi aj bez zbrane, hoci je len malou bábkou v obrovskej mašinérii veľkého štátneho divadla a plní len čiesi pokyny. Možno to robí v obave o prácu, rodinu či svoj vlastný osud. Lenže režisér, vlastne veľa režisérov a pokladníkov, tí všetci sú v úzadí. Nie je koho prichytiť a obviňovať. Ak existuje veľká štátna kasa, nik si nevšima jej malú, určite vždy plnú kamarátku v tieni. Veď ak si sám niečo kontroluješ, nemôžu vzniknúť nezrovnalosti. Občas si pripadáš ako medúza, malý bezbranný živočích bez mozgu, ktorý sa nechá v húfe unášať oceánom a pokorne čaká na svoj osud. Alebo ako jeden z množstva hlupákov, ktorí dobrovoľne odovzdali moc niekomu inému. A hoci volíš s najlepším vedomím a svedomím, do hláv nikomu nevidíš. Nemáš ani potuchy, kto bude v skutočnosti ťahať za nitky osudov robotníkov a robotníkov v obrovskom mravenisku s názvom republika. Odkedy sme sa vrátili z nemocnice, je to čoraz horšie. Ema už nedokáže ani vstať z postele. Hygiena, strava, vyprázdňovanie – všetko sa stalo problémom. Už nehľadám slová útechy u nikoho a pre nikoho, ani pre seba. Už neverím, že modlitba má nejakú silu. Koľko treba hlasov – jeden? Sto? Alebo mám kričať? Koľko decibelov treba? Aj tak nik nepočúva. Hanbím sa za svoju slabosť, na fyzickú bolesť sa dá asi zvyknúť ľahšie. No viac utrpenia neznamená viac pokory, počuješ? Prečo neodpovedáš, nerozumieš? Mlčí ako vždy.

Súcit ustupuje silnejším citom a vyčerpávajúci kolobeh ukrývať neznesiteľnú bolesť ma ubíja čoraz viac. Oči vidia všetko tak zreteľne a jasne, ruky vnímajú chradnúce telo, no mozog stále nič nechce pochopiť. Robím už všetko rutinne ako naprogramovaný robot vo fabrike. Na rozdiel od neho, si všetko však uvedomujem a robím to rád. Sú to totiž chvíle, na ktoré sa nezabúda. Na prvé a na posledné sa totiž ani nesmie. Nedovolím, aby najhoršie spomienky zatienili tie najkrajšie.

Je zvláštne, že vlastne ani neviem, koľko času budem mať na spomínanie.

Vykĺzmem spod farebnej periny a ozve sa zamrmlanie. Očkom Emu skontrolujem, vyzerá v poriadku. Do bieleho hrnčeka s červenými bodkami pripravím kakao, poriadne ho osladím, aj keď lekári tvrdia, že cukor je v tomto stave nebezpečný. Nech idú do čerta. Diéta už nemá význam, tak načo si odopierať aspoň chuť?

„Dobré ráno, ako si sa vyspala?“ pridám bozk na líce a ani nemusím čakať na odpoveď, lebo tou je úsmev na vpadnutej bledej tvári.

„Mala som krásny sen, ale nemôžem ti o ňom nič povedať,“ zatvárala sa tajomne. „Aj tak by si mi neveril.“

„Dobre, ale stavím sa, že do večera mi to tajomstvo aj tak prezradíš.“

Nepovedala nič, len ma zľahka pohladila po dlani.

„Vuala,“ vykúzlil som spoza chrbta zázračný hrnček. „Zabudol som na slamku, hneď som späť.“

Čakala ma opretá o čelo postele a opatrne srkala z útlých dlaní rozvonievajúci nápoj.

„Dnes je výborné, sladučké.“

„Som rád, že ti chutí.“

„Potrebujem na záchod, odnesieš ma?“

Vzal som ju nežne na ruky a opatrne preniesol sotva tridsať kíľ kože a kostí na misu. Privrel som dvere a čakal. Súkromie už v poslednom čase takmer vôbec neriešime.

„Niečo ti chcem ukázať,“ oznámil som jej, keď zaznelo spláchnutie.

Vzal som ju do kuchyne, posadil opatrne na parapet a naklonil čo najbližšie k oknu.

„Neblázni, Peťko...“ chcela sa brániť.

„Len sa neboj, stojí to za to.“

V Eminých očiach sa po dlhom čase zjavila iskrička radosti.

„To je krása... ako na Vianoce,“ zašepkala úplne potichu so zasneným pohľadom.

„Štedrý deň bude až zajtra.“

„Naozaj?“

Chvíľku sa spolu dívame na bielu krajinu, túlime sa k sebe a stískame si navzájom teplé dlane. Keď sa začne nenápadne mrviť, vraciam sa na lôžko. Dáva sa na mňa smutnými očami, ale tentoraz v nich nedokážem prečítať žiadnu správu. Nevydržím ten láskavý a zároveň bolestný pohľad a vyberám z nočného stolíka jej obľúbenú knihu. Začnem pomaly čítať a Ema privrie pomaličky svoje meravé, do stropu upreté hnedé oči. Viem, že aspoň na chvíľku precitne a príde na iné

myšlienky. Terapia slovom zaberá. Hlas sa mi dnes ani veľmi nechveje a Ema po pár minútach znovu zaspáva. Zvyšok dňa je čoraz pomalší a smutnejší.

„Petrik... je čas,“ ozve sa sotva počuteľne zo spálne, no môj sluch je dávno vycvičený a počul by som aj komára spiaceho za oknom.

„Už idem, Emi.“

Presúvam infúzny stojan a z chladničky vyberám plastovú fľašu. Zo škatulky pri posteli vezmem ampulku, narežem ju a naberiem obsah do striekačky. Za posledné dni som sa už tak zdokonalil, že všetko zvládnem za pár sekúnd.

Opiáty sú tak trochu zázrak, ale iba malý, lebo po čase už ani ony toho veľa nezmôžu. Jednému bolesť zaženú, druhému ju spôsobia. Deliť sa o ňu chce málokto, je príliš intímna, priveľmi osobná. Ema je statočná, trpí v tichosti. Krik by iba zbytočne vysiloval.

Kým Ema prijíma nevyhnutné lieky, opäť trochu čítam. Zvečeralo sa a myšlienky spolu s odchádzajúcim dňom ešte viac posmutneli. Hlas zvládne sotva desať minút. Sedím nehybne so zatvorenou knihou v ruke a nechce sa mi vstať a odísť. Ema máličko pootočí hlavu a chytí ma za ruku. Dnes sa mi zdá akási živšia. Možno si to iba namýšľam a možno je to len moje zbožné želanie.

„Daj to už preč, chcem mať voľné ruky.“

Po prvý raz za celé tie mesiace ma požiadala o niečo, čo nemôžem. Nemôžem jej vybrať kanylu, nebude ju už kam napichnúť. Niečo sa zmenilo a nechce o tom hovoriť. Nebudem na ňu tlačiť. Začínam však mať zlé tušenie, že namiesto darčekom pod stromček sa budem dívať na čerstvé a umelé kvety pri truhle.

„Pamätáš, ako sme boli na našej prvej stanovačke?“ pošepla tak trochu nostalgicky, no so šibalským pohľadom a maličkým úsmevom na perách.

„Ako by som mohol zabudnúť... prečo?“ opatrne som sa opýtal s predtuchou, čo bude nasledovať.

„Keď si ma vzal do opusteného senníka na čistinku, zvalil do voňavého sena...“ pokračovala potichu, no celkom zreteľne a potom sa na pár sekúnd odmlčala.

S mäknúcim srdcom a vlnúcimi očami som čakal na ďalšie slová. Prichádzala posledná spoveď, výnimočný, neopakovateľný okamih, možno poďakovanie, nedá sa to pomenovať, skrátka, v tej chvíli to viete. Sťažka nasucho preglgla a pokračovala.

„Vášnivo sme sa bozkávali, potom si ma vyzliekol, hladil ma po celom tele a prvýkrát sme sa milovali. Bolo to nádherné. Jedna z najkrajších chvíľ v mojom živote...“ dopovedala a miniatúrna slzička sa jej začala kotúľať po líci. Myšlienky boli také silné, až sa celá zachvela.

„Aj keď si dodnes pamätám, ako ma pichali stebľá sena,“ snažila sa spomienky odľahčiť.

„Viem... mala si také červené šaty s bielymi bodkami, ružové gatky... a voňala si po kokosovom mlieku,“ nežne som ju pohladil a zachytil guľôčku ukazovákom až na brade.

Spomienky často bolia, aj keď sú príjemné. Možno kvôli tušeniu, že sa už nikdy nebudú opakovať, možno kvôli vedomiu, že sa už nevrátia, a možno len preto, aby sme vedeli, že aj srdce žije. Zhlboka som sa nadýchol, ale iba nosom, tak, aby to nevidela a privrel viečka.

„Petřík.“

„Áno.“

„Pohľad ma tak, ako vtedy.“

Zadávala sa mi uprene do očí a ja som pochopil, že to bude naposledy, že sa to už nikdy, naozaj nikdy nezopakuje. A určite to vedela aj Ema.

Odkryl som prikrývku a opatrne ju vyzliekol donaha. Vychudnuté telíčko pôsobilo tak, že mu ublíži aj nežný dotyk. Rakovina je sviňa, dokáže človeka odrovnať aj za pár týždňov.

Chemoterapia si s ňou môže podať obe ruky. Spraví z vás trosku ešte skôr, hoci vraj lieči. Zabíja postupne a s ľahkosťou vybrané časti tela v podstate rovnako, len oveľa rýchlejšie. Lekári tvrdili, že Ema má šancu 50:50 a aj keď im nechcem krivdiť, podľa mňa o tom všetkom vedia figu drevenú. Len skúšajú a čakajú, ako to dopadne. A predtým leží výsledok. Na kosť vychudnutá ľudská bytosť, ktorá bola bez viny odsúdená nepodmienečne na smrť a ešte predtým týraná verejnoprospešnými chemickými jedmi.

Dlho som ukrýval skutočné pocity a hoci som ju denne umýval a videl, ako postupne chradne, toto už bolo priveľa. Vyziabnuté telo, popretkávané zelenými vysychajúcimi cestičkami, s vystúpenými rebrami, ruky a nohy len kosť a koža, vyčnievajúce bedrá a lonová kosť. Pre mňa je stále nádherná. Tak rád by som ju teraz vášnivo pomiloval, ešte raz, aspoň jeden jediný raz, tak ako kedysi, ako už mnoho ráz. Naše srdcia by to už asi nevydržali. Pohladil som ju po hrudi, kde sa črtali malé zvyšky prsných dvorcov a niekoľkokrát ich jemne pomasíroval. Pomaly som prešiel po šiji a od ramien až dolu k pupočnej jamke. Prsty smerovali k lýtkam a po vnútornej strane stehien pomaličky k rozkroku. Párkrát som prešiel sem a tam, zastavil vždy tesne pred cieľom, vrátil sa späť ku kolenám a pokračoval znovu od jabĺčok po centimetroch nahor. Zakaždým, keď som čo i len na okamih zabľúdl do samotného epicentra, ocitla sa v siedmom nebi.

„Bože, ako mi to chýba,“ slastne zavzdychala a zatvorila oči, „už onedlho sa znovu budeme milovať, uvidíš, viem to, Petřík.“

„Áno, srdiečko.“ Milosrdná lož dokáže robiť niekedy zázraky, hoci poriadne raní.

„Ďakujem, stačí,“ zašepkala a privrela šťastná, no veľmi unavená, ligotavé tmavé oči.

Nedokázal som zo seba vydať ani jedinú hlásku, len som tam sedel, mlčal a díval sa na svoju jedinú skutočnú lásku, a obraz milovanej sa pomaly strácal v sklenenej hmle. Dýchala čoraz pomalšie, hrudník sa sotva dvíhal, krčné tepny pulzovali len minimálne a tlkot srdca už takmer nebolo počuť. Čas sa spomalil a priestor rozostúpil do nekonečna. Vnímal som neveriteľne podrobne všetky jeho rozmery a každučkú jednu sekundu. Prichádzal obávaný okamih. Len tak, bez varovania. A hoci som si, ani neviem odkedy, dobre uvedomoval, že sa blíži, že určite príde, snažil som sa naň pripraviť a dúfal, že ho zvládnem, prekvapil ma.

„Zbohom, môj milý, budem ťa čakať,“ zašepkala tichulinko, jemne vyšpúlila obe pery, poslala mi maličký vzdušný bozk, stisla nežne dlaň, privrela viečka a vydýchla naposledy. Môj mozog posledné minúty už zvládal len s ťažkosťami a jednoducho ma v tej istej chvíli z bezpečnostných dôvodov vypol. Prebudil ma chlad. Chlad prichádzajúci z Eminej dlane. Zaspal som alebo odpadol? Snívalo sa mi, že mi niekto poslal esemesku. Krásnu správu z raja. Na mobile však svietil len odkaz od mobilného operátora – faktúra po termíne splatnosti. Odložil som ho na nočný stolík a vstúpila do mňa zlosť.

„Prečo si jej nedal ešte jeden deň, jeden obyčajný deň, alebo aspoň pár hodín, prečo?“

„Prečo?“

„Prečoóóóóóó?“

Sňal som zo steny nad zárubňou kríž s ružencom a šmaril ho z celej sily o zem. Už je mi nanič. Ten malý, pre mnohých vzácny kúsok dreva s rachotom dopadol na parkety a úlomky sa rozleteli do všetkých strán. Kosené guľôčky z ruženca chvíľu poskakovali po celej izbe a napokon sa od hanby poschovávali do tmavých zákutí a stali sa neviditeľnými. Ema sa však nezobudila. Rúham sa? Pochopí to? On už predsa dávno vie, že sa zo mňa stal pochybujúci a neskôr aj neveriaci ateista. Ale ja som to vedel prvý. Teda, možno. Ale aj on to asi vie. Kričal som na Neho, na nikoho a na všetkých zároveň a búchal bezmocne pästami do steny. A hoci som podvedome chápal, že to nikam nevedie, všetok ten hnev, zúfalstvo, beznádej a bolesť sa drali bez prestania čoraz nástojčivejšie von. S doráňanými rukami som sa snažil upokojiť a nevládne som sklúzol späť na stoličku pri posteli. Chytil som Emu pevne za nehybnú ruku, odhodlaný ju tentoraz už nepustiť.

Neviem, koľko času ubehlo, no hodiny na mestskej veži začali odbíjať polnoc. Po prvý raz za posledné roky ich bolo zreteľne počuť až sem. Kovová reč dvoch striedajúcich sa obrov vo veži sa úzkymi uličkami pomedzi stáročné domy nástojčivo predierala až k nášmu oknu. Črty milovanej Emy sa každým úderom viac a viac zvýrazňovali, farba sa menila na popolavú a po dvanástom zazvonení jej z tváre zmizol aj posledný náznak úsmevu.

„Všetko najlepšie, Ema,“ pobozkal som ju na čelo, vzal do ruky mobil a zavolať lekára. Kedysi dávno som niekde započul, že ak niekto umrie na Štedrý deň, stane sa z neho anjel. Možno ktosi urobí výnimku, veď chýbalo tak málo. Ktovie, možno to platí aj pre všetkých, ktorí sa 24. decembra narodili.

KARIN KOPČOVÁ

vyplaz jazyk

- sneh s topánkami nechaj, prosím, pred dverami.
- snáď topánky so snehom.
- nie, sneh s topánkami. sneh, teraz už voda, lebo sa vypytuješ, má väčší dopad, či skôr odpad u mňa v byte než topánky. topánky mi nespravlia mláky a blato. len prikývnem a robím, čo mi povie. som predsa na návštevu.
- mám veľkú posteľ. dám ti nové obliečky a plachtu. odniekiaľ z útrov skrine plnej nepravidelných kôp vyhrabe obliečku na vankúš s bledomodrými pásikmi, bielu plachtu s asi troma dierami a obliečku na paplón so zelenými kvetmi.
- ehm, to mám od mamy, - zakašle.
- pekné. kde budeš spať ty?
- ja si sem dotiahnem nafukovačku od sama. a zatiaľ sa pôjdem osprchovať. zvládneš to?
- jasné. oni vedia, že som tu?
- samovi to spomeniem teraz a maroš si ťa ani nevšímne. (to som ešte nevedela, ako doslova si ma maroš nevšímne.)
- tak ja idem, - povie a vytratí sa z izby. prikývnem. (prikývnutie vyjadruje - ďakujem, že mi poskytuješ posteľ a zároveň ďakujem, že ma necháš vymeniť oblečenie tvojej postele aj moje bez toho, aby si sa pozeral.) keď mám oblečenú posteľ, privriem okno len na vetračku a natiahnem na seba vytáhané spacie tričko. nájdem ho v obývačke, ako šúľa cigarety.
- už si bol v sprche?
- hej. ideš aj ty?
- keď môžem.
- jasné. nad práčkou si vyber uterák. ale nie ten žltý. ten je samov.
- okej, vďaka.
- a anna? pod' sem. sadnem si k nemu.
- zatvor oči a vyplaz jazyk, anna. poslúchnem ho. cítim, ako mi cez jazyk pretiahol papierik. po vložnej sprche s vôňou mužského mydla sa ocitnem pri ňom v obývačke. pred sebou má šesť malých cigariet.
- pod', ideme fajčiť.
- mne sa po sprche už nechce von.
- mám v izbe okno. za každé ucho mi strčí cigaretu. a jednu mi dá do úst. zo skrine plnej neporiadku mi hodí mikinu a otvorí okno.

- jakub? ja som si zabudla kefkú.
- môžeš použiť moju.
- ešte som to nerobila. nikdy som nepoužila cudziu kefkú. nateraz som si umyla ústa len pastou a prstom.
- bridí sa ti?
- neviem. trochu. ale asi to skúsím.
- menil som ju pred dvoma týždňami.
- to ujde.
- anna, spravíš zajtra raňajky?
- môžem. samo a maroš jedia všetko? pôjdem do potravín, kúpim vajcia, pečivo a šunku. rada pripravujem vajcia. ale nejem ich. ostatným chutia. viem omeletu, praženicu a hemendex.
- to by bolo super.
- môžem aj niečo sladké. aké raňajky máš radšej?
- sladké, - uškrnie sa.
- hovorím mu, ako môj kocúr zjedol uzlík zo šnúrky na teplákoch.
- tak to sa nevyserie. bude mať doslova uzlík na zadku. predstav si, že s ním chodí. s uzlom na zadku. len by jedného dňa praskol.
- nesmej sa, jakub. bojím sa oňho.
- nič mu nebude. donesiem pivo.
- doniesol pivo a zvlhnuté sezamové tyčinky v pohári. fajčili sme už druhú cigaretu.
- otvor ústa, anna.
- dal mi tam tyčinku namočenú v pive.
- prečo?
- len tak. chcel som vedieť, či mi veríš.
- takto si ty testuješ dôveru? vidíme sa len druhýkrát, jakub.
- vidíš, a už aj u mňa spíš.
- na to mu nepoviem nič. fajčíme cigarety, ktoré ušúfal. chutia inak ako moje imky. nemôžem povedať, že lepšie, len inak. napriek mrazu zvonku mi nie je zima. opieram sa o parapet a radiátor. ako popolník nám slúži jeho nedopitá káva.
- jedno mi povedz, anna, prečo sme sa doteraz nepoznali a prečo sa teraz poznáme?
- ty si nepamätáš, ako sme sa spoznali?
- samozrejme, že si to pamätám, mňa skôr zaujíma to, ako to vidíš ty.
- myslela som, že takéto filozofické nezmysly nemá rád.
- nemám. ale som ochotný sa na to vyjebať a počuť tvoj názor.
- fajn. tak teda spoznali sme sa pred mesiacom. cez nášho spoločného priateľa. a chcela som ísť na koncert v tvojom meste, ale chýbala mi spoločnosť a miesto na prespanie a ty si sa ponúkol, že mi oboje zabezpečíš.
- a prečo sme sa doteraz nepoznali?
- najmä preto, že sme nemali možnosť sa spoznať.
- buď trochu poetická, anna, prosím.
- ty buď poetický. ty si básnik. ja neviem prifarbovať veci.

– tak teda. čakala si na mňa. a ja som prišiel. v ten pravý čas. a teraz sa poznáme.
– jasné. preto mám priateľku, bývam v inom meste, čaká ma škola v bratislave a ty máš prácu tu. to všetko do seba zapadá.

neviem, kam mieri. ale viem, že to nemyslí tak, ako to vyznieva.

všetko hovorí s ironickým podtónom. (mala som to spomenúť skôr.)

posunie si okuliare bližšie ku koreňu nosa. druhým článkom na pravom prostredníku. potom si tým istým článkom frkne do nosa.

prstom mu ukážem na tričko.

– niečo tu máš.

pozrie sa dole.

– už si sa frnkol sám.

usmejem sa a on tiež.

zotrúvame v tichu. ale nie v trápnom. ani nie romantickom. len v tichu, ktoré prerušuje hluk mesta a zapaľovača.

malé ušúľané cigarety zmizli v našich pľúcach, ovzduší a jakubovej káve. zatvoril okno a zasvietil žiarovku s krytkou, ktorú predstavoval odrezok zelenej plastovej fľaše.

– mám aj červenú, modrú a žltú lampu. chceš vyskúšať iné svetlo?

– červené.

– tak a teraz mi nehovor, že ti nejde o navodenie nejakej atmosféry.

opäť mu nič nepoviem.

pripraví si matrac a sadne si naň.

– chceš už ísť spať, anna?

– ani nie.

– čo tak pozorovať hviezdy?

– veď je zamračené.

zhasne svetlo a povie mi, aby som pozrela hore. na stropce má nalepenú oblohu.

– to som mala aj ja. keď som bola malá. ale nikdy som nimi nemala posiaty celý strop. je to krásne.

– na môj vek dosť infantilné, čo povieš?

– áno.

– pred nami tu bývala rodinka. toto som zdedil.

– nededia sa veci len po starých otcoch?

zasmeje sa.

pijeme pivo z plechovky. moja mama by povedala, že po nich chodili potkany a že je to nechutné.

– môžem ťa nakresliť?

– namaluj mňa ako jednu ze svých francouzských dívek, jacku.

– nemám jeho šarm ani vlasy.

– ja zas jej vystrašený pohľad ani prsia.

– to je fakt.

vezme si riadkovaný zošit a pero. a začne skicovať.

po chvíľke mi dáva do rúk zošit s tmavomodrými čiarami, medzi ktorými sa

nachádzam ja na jeho posteli. napriek neprítomnosti iných farieb celkom výstižne vystihol môj úskľabok, hrubé ponožky a strapaté vlasy.

– vyzerá to skvelo.

nadvihne obočie a pozrie dole.

– ja viem.

vezme si to a stranu so mnou vytrhne zo zošita. v písacom stole nájde pásku.

odtrhne ju zubami a nalepí si ma do svojej galérie – takmer celej polepenej stene nad stolom. vyzerá to tak jednoducho, a pritom tak artovo, že to na mňa pôsobí oveľa impozantnejšie ako louvre.

– často kreslíš svoje návštevy?

– hocikoho. aj ľudí v bare. mám rád výrazy. každý má svoj špecifický. ty máš jeden kútik stále o niečo vyššie. keď nevieš reagovať, ten druhý ešte skrútiš a pozrieš dolu. napriek tomu, že si tu krátko, máš podlahu v tomto byte už dokonale preskúmanú. povedz, privádzam ťa do rozpakov?

– vôbec nie. skôr naopak.

– a to, ako držíš pivo. zakaždým, keď si odpiješ, ich dáš naspäť do tej divnej pozície, ako keby si ho objímala.

– to preto, že ho mám tak rada.

– dievčatá sú skôr na víno.

čo už.

ráno sa zobudím skoro. natiahnem si ponožky, rifle a tričko. prejdem si prstom a zubnou pastou po zuboch. z vešiaka zvesím vetrovku a potichu sa vytratím von. pred bytom ma už čakajú moje topánky bez snehu. chvíľu sa túlam ulicou až nakoniec nájdem malé potraviny so starými kovovými vrátami a vôňou chleba. kúpim polovicu chleba a šesť rožkov. trochu šunky, balenie vajíčok, pre istotu maslo, mlieko a nutellu.

do pár minút som naspäť. keď otvorím dvere, začujem šuchot v obývačke.

– dobré ráno, ja som anna, – mávam jednému z jakubových spolubývajúcich.

– čau, – povie chalan, pozerajúc sa úplne iným smerom, – maroš.

– ehm, idem robiť raňajky. čo by si si dal?

– óó, raňajky? tie som nemal, ani nepamätám. čo môžem dostať?

– tak vajcia, palacinky alebo chlieb či rožok s maslom.

– ďakujem. dám si volské oko.

– mám aj šunku.

– tak potom hemendex, slečna.

– okej.

– neviem, ako vyzeráš, ale asi som sa do teba zamiloval.

maroš sa pobral do kúpeľne a ja som sa pustila do prípravy jeho raňajok. prestrela som stôl a položila som tam tanier s pripraveným jedlom.

– hm, vonia to skvelo. kdeže to je?

– za stolom.

– ale no. takto hrubá byť na slepého človeka. upresni mi to, nože.

– pardon, to som nevedela, prepáč. sadni si a ja to dám pred teba.

takže takto si ma maroš nevšímne. veľmi vtipné, jakub.
 pri miešaní cesta na palacinky prikvitne do postele aj rozospatý jakub.
 – dobré ráno, rose.
 – dobré ráno, jakub.
 – čo nám to tu tak krásne vonia?
 – obávam sa, že raňajky, ty ignorant, – ozve sa maroš s plnými ústami.
 – mňam. raňajky, – povie a debilne sa uškrnie.
 ako vďaka za prenocovanie sa rozhodnem ešte umyť špinavý riad, ktorý si už ani nepamätá, kedy bol naposledy čistý. popri tom si opriem hlavu o skrinky nad drezom.
 – nikdy som si nemyslel, že niekto dokáže byť sexy pri umývaní špinavého riadu.
 – nevyzeráš ani, že vieš, ako vyzerá niekto, ktovie ako vyzerá hocikto, kto umýva riad.
 – to si dosť prejubala. stratil som sa pri niekto.
 v pláne bolo, že na obed odídem, avšak medzitým vonku zúrila snehová búrka.
 takže môj pobyt u jakuba sa trochu pretiahol.
 – som rád za pretiahnutý výlet. anna, vyplaz jazyk.
 dá mi tam lentilku.
 – mňam.
 – chutí? mám ich veľa.
 a tak ma krmil lentilkami. na obed sme objednali pizzu. a popri nekultúrnom jedení pizze zo škatule a pítí pív z plechoviek sa ma opýtal, čo je podľa mňa najintímnejšia situácia.
 – vieš, anna, podľa mňa je najintímnejšie, keď niekomu povieš svoj sen. vieš, ten najväčší. ten životný. ale aj tie nočné sny. ale hlavne ten, vieš, čo má každý.
 – prečo?
 – no lebo potom už nie je len tvoj.
 – hm. pre mňa je najintímnejšia situácia, keď niekto vidí moje chodidlá a uši. začne sa smiať.
 vytiahnem si blok a začnem písať o absurdnosti okamihov.
 – prestaň, anna.
 – s čím mám prestať?
 – s písaním. o mne.
 – ako vieš, že je to o tebe?
 – viem.
 nakloní sa nado mňa.
 – a hlavne nepíš o tom, čo sa ešte nestalo.
 – ako to myslíš, že sa to nestalo?
 – veď len teraz sme prišli. pamätáš, čo som ti povedal a spravil po prvej pesničke na koncerte?
 – povedal si, vyplaz jazyk, a dal si mi tam niečo horké.
 – tak vidíš.

MAREK MATUŠKA

Sen o električke

Viečka vyleteli nahor ako pokazené rolety. Držali stiahnuté a čakali na správnu príležitosť. 3:05. Čas nespáť. Budík nedostáva šancu... Zobudil som sa sám. S radosťou a elánom vstávam do hlbkej noci. Služba volá!

Neveril som vlastným očiam, keď včera zazvonil mobil. Len tak, z ničoho nič. Vôbec som sa naň nepozeral... nehypnotizoval som ho pohľadom... nečakal som, kedy zavibruje. Ani som ho nekontroloval každé dve minúty. Len si tak ležal na stolíku a zrazu spustil tú správnu melódiu. Nepočul som ju už niekoľko rokov. Smutná ranná električka... *a ja v nej. Už ma vezú ako v rakvi sklenenej.*

Ozval sa Dopravný podnik. Ako vo sne počúvam slová, ktoré som chcel počuť. Áno, služba voľná... nemá kto prísť... deviatka... nízkopodlažná... ráno železiarne. Posledná záchrana. A či si trúfam? Že či? Milujem vás, dnes je môj šťastný deň, že splní sa mi sen. Spievam si v rytme Vargovej hudby vlastné slová.

Volali ešte raz. Tentoraz výpravca. Srdce mi zamrelo. Našli niekoho iného! Som nepotrebný, zbytočný, odrieknutý, odmietnutý! To nemôže byť pravda, aby mi tak rýchlo vzali nádej. Ale ba, len to chceli potvrdiť, že či ozaj... či ozaj prídem... či ozaj môžem a chcem...

Zatváram potichu dvere na byte, nech neruším nočný pokoj paneláku. Schádzam pešo na prízemie s vlastnou verziou skladby Po schodoch. Je tmavá a reverzná, nikto ma pri tom netočí, tatramatky už doslúžili. Árie a ródeá ostali na krku chrápajúcim a súložiacim susedom.

Vzdych je príjemne chladný, po daždi. Pohodová letná noc na košíckom sídlisku. Na starých balkónikoch sa nadúva bielizeň, akoby prehriate spálne zhlboka dýchali. Cítim jemnú únavu za očami. Ale to musí ísť bokom. Toto je slávnostná chvíľa. Opäť povolaný do služby, milovanej, fascinujúcej... Prepadá ma nostalgia. Kolko nocí, kolko rán... som strávil cestou do práce. Kolkokrát som sa zamýšľal, aké to je byť hore vtedy, keď všetci ešte spia. Fungovať skôr ako vstanú, aby som ich potom odviezol do ich robôt.

Premkol ma strach. Čo ak zamestnanecký bus nepôjde? Čo ak už chodí inou trasou, inokedy? Čo ak mi tu ani nezastane? Čo ak ma do neho nepustia?

Stojíme na zastávke dvaja. Kolega? Nepoznám! Zo slušnosti sa zdravíme. Pofajčieva, ja sa nervózne prechádzam po okolí. Je tu stále šanca. Predsa by sme tu nestáli dvaja zbytočne. Musí to chodiť ako kedysi.

Vzal ma. Ani som nemusel ukázať zamestnaneckú kartu. Ani inú legitimáciu. Ako za starých brigádnických čias. Kto by len tak postával o takomto čase na zastávke, keď regulárna doprava ešte nefunguje? Jasný, že som ich... že máme spoločný cieľ. Nikoho tam nepoznám, osadenstvo sa obmenilo. Pár tvári mi je povedomých. Niektorí slušne kývli hlavou na pozdrav. Ďalší podriemkavajú alebo zaujato diskutujú o vlastných problémoch. Nespája nás naďšenie z cesty do práce.

Usádzam sa a sledujem košické ulice. Koľko sa toho zmenilo? Výluky, prerábky, nové vozy. Budem na tom vôbec vedieť jazdiť? Nespravím hneď na úvod dáky príser? Celkom som sa spotil. Hrabem sa vo svojej starej zamestnaneckej taške. Štvorhran, škatuľa na mince a lístky, uteráčik, fľaša s vodou, desiata, repráčik, zámka, kľúče, kniha na prestávku...

Kolegovia vodiči postupne pristupujú, blíži sa Dopravný podnik. Moja neistota akosi rastie. Niet sa čoho báť, to sa nezabúda. Len nech sa ma nikto nič nepýta. Ani ja sa nikoho nebudem, poradím si sám. Vystupujem z autobusu a idem s davom. Prechádzame vrátnicou, hrám to na zabudnutú kartičku. Rozdriemaný vrátnik ma púšťa svojou kartou. Sú skoro 4 hodiny, vo vozovni je živo. Popíja sa kávačka, dvere výpravcu sú otvorené. Mnohým vozom už svietia očka i displeje.

Vchádzam do miestnosti vodičov. Nikto nič, možno som niekomu tiež povedomý do tváre. Na mená si už nikto nespomína. Naozaj si ma nikto nepamätá? Neprekáža vám, že sa tu potulujem ako cudzinec? Zúfalo hľadám to svoje meno kdesi na tabuli, na výveske. Vždy som sa tam rád videl. Oficiálne zadelený do služby. Ale zdá sa, že včera ma volali na poslednú chvíľu, a tak sa hľadám zbytočne. Nikde o mne ani zmienky. Ako by som ani neexistoval. A pritom som posledná záchrana. Tú službu už nemal kto robiť. Aj keď, čo si budeme klamať, v núdzi by to zvládla záloha. Pohotovostná služba si síce radšej postojí a oddýchne, ale ak to inak nepôjde...

Nakláňam sa k okienku výpravcu. Asi vybehol na cigaretku. V miestnosti vládne obligátne prítmie. Svieti len počítač a vonia káva. Podpisujem všetky papiere, čo sú na parapete. Novinky v doprave i na trati. Nikto ma nesleduje, nikto sa nič nepýta, nikto mi nedal fúkať. Pred službou by som si nedovolil. Paráda, ide to ako po masle.

Akurát som zúfalý. Kam teraz? Kde mám voz? Akú to mám vlastne službu? Nikde žiadne údaje či pokyny, všetko sa postupne mení, automatizuje, digitalizuje. Ľudský kontakt sa však nezmenil. Vždy sa osvedčil, keď si neviete dať rady. Obzvlášť v takejto komunite. Snažím sa niekoho nájsť. Vnorím sa hlbšie do budovy. Kde teraz sedia vedúci vodičov? Svieti sa tam. Čo tu robia hlboko v noci?

Vystúpam až hore, ale nikto nič nevie. Všetko je akési zahmlené. Neznámi ľudia bez tváří. Žiadna služba akoby pre mňa neexistovala. Prečo? Prečo mi to robíte?

Tak veľmi som sa tešil. Zobudil som sa bez budíka. Chcem byť zase potrebný a v obehu. Zastaviť na zastávke a otvoriť ľuďom dvere. Vykázať neprispôsobivých a neplatiacich cestujúcich, počkať na dobiehajúcich. Stihnúť križovatky aj dať prednosť v jazde. Rozbehnúť sa na rýchlodráhe a odstaviť voz na prestávku.

Utekám preč, kým si to nerozmyslia. Nech ma nikto nevidí. Nevyhodili ma, ani nikoho nezavolali, nádej ešte neumrela. Predsa to teraz nevzdám. Vždy som si nejako poradil. Prechádzam pomedzi vozy a hľadám nejaký voľný. Prázdny, tmavý, neobsadený. Viem, že to má byť nízkopodlažné KTČko. Musí to vyjsť. Dostal som sa už tak ďaleko.

Jeden som našiel. Vlámem sa doňho, dvere sa vždy otvárali násilím. Zapínam voz. Naozaj sa to nezabúda. Kontrolky zasvietili. Sakra, nemám žiadne prihlasovacie číslo ani heslo, kartička nefunguje. Ako sa dostanem do systému? Ako nastavím službu a tabule? Zase som na dne, zúfalý a vyplašený. Skúšam ostatné časti voza, to, čo si pamätám.

To, čo fungovalo a tak automaticky som to robieval. Smerovky, svetlá, koľajnicové brzdy, vonkajšia obhliadka, pieskovače, nastavenie sedadla, zrkadiel.

Vozy okolo mňa postupne miznú. Už som takmer prvý v poradí. Netuším však, kedy je odchod. Žalúdok mám úplne stiahnutý. Naozaj mi nie je dobre. Moje telo už dávno nevstávalo tak skoro. Raňajky zatiaľ ani neskúšam. Alebo je to stres?

Obzerám si pult. Dokelu, čo znamená táto kontrolka? A tento dzindzík bol na čo? Toto má byť moje vysnívané povolanie? Tolko chaosu a paniky? Asi budem musieť utekať na záchod. Ale nemôžem tu voz len tak nechať. Cestovný poriadok nepustí. Nieкто mi ho medzitým preberie a mám po službe. Črevá musia počkať. Dnes je veľký deň.

Ako to bolo s tými poistkami? Kde sa nachádzajú? Kde sa nesmú meniť? Už ma to dlho nikto neskúšal. Ani psychologička ma dávno nevidela. Mám predpoklady na prácu v doprave? Nie som príliš nervózny z dopravných situácií? Neohrozený pán koľajnic. Mám skoro vždy prednosť. Koľajnice ma zavedú, kam treba. Len správne prehodiť výhybku. A nevykoľajiť, to by mi neprešlo. Bezpečne a načas.

Sedím ako prikovaný v kabíne. Skoro všetky vozy už odišli. Som na rade. Všetky svetielka sa na mňa usmievajú. Kladiem ruky na držadlá, staré gesto, ktoré dodá istotu. Noha na pedál, zvonček funguje. Na tabuli mi nesvieti žiadny cieľ, rozhodnem sa až po východe z vozovne. Sú len dva smery. Jeden bude ten správny. Len aby ma nikto nezastavil. Výpravcu nevidno, vrátnica ma už nebude kontrolovať.

Jemne stláčam jazdu, ručičky vybehnú ako tykadlá, voz sa dáva do pohybu. Pomaly ako hadík prechádzam množstvom výhybiek. Snažím sa byť čo najtichšie. Keby sa dalo, obujem na kolesá papučky. V zrkadlách si pyšne obzerám koniec voza, ktorý verne a poslušne nasleduje môj pokyn. Všetky podvozky ťahajú, ale pozor, rampa je dole. To je koniec! Nepustia ma von! Brzdím, aspoň vyskúšam funkčnosť a smutne zastavujem pred východom z vozovne.

Zrazu sa rampa dvíha. Moje nervy! Toto mi nerobte! Kto to má vydržať? Takmer dojatý prechádzam výjazdovou zákrutou vozovne. Kolesá jemne klopokajú ulicou. Nechce sa mi veriť, že sa mi to podarilo. Konečne som v službe, vo voze, na trati. Tretina dráhy rozjazd, zvyšok dojazd. Semaforey ešte nefungujú, posledný voz išiel na Terasu. Tak ja idem na Jazero.

Tak dlho som tento pocit necítil. Radosť z nadvlády nad vozom. Zručnosť, ktorú nemá každý. Zapínam vysielaciu, zabudol som ju odskúšať. Zámerne, asi by sa vypytovali. Ozval sa zúfalý, no chladný hlas dispečera:

JCX 517, JCX 517, tu je JCX 1. Počujete ma? Prepínam!

Nepočujem, nechcem to počuť. Túto službu mi nikto nevezme. Snívam o nej už tak dlho. Dajte mi pokoj! Konečne sa mi to podarilo a nikto ma nezastaví.

JCX 517, JCX 517, počujete? Okamžite zastavte voz.

Ale prečo? Odpovedám do vysielacky bez všetkých náležitostí a predpisov. A tým som sa prezradil, ja hlupák. Vedia, že počujem. Už ma majú!

517, okamžite stoj! Veď ty nemáš vodičák na električku!!!

Prečo mi tyká? Akože nemám? Vyťahujem z tašky starý červený obal. Zrazu začala svietiť kontrolka poruchy dobíjania. Vypadol prúd? Nie, oni ma proste vyradili. Odstavili! Na diaľku vypli prúd v troleji. Som zmätený. Ako som sa sem dostal?

Zastalo pri mne auto s blikačkami. Polícia? Nie, iba dispečer. Z auta vystupuje nejaká stará pani a objíma ma. Kto to je? Dôverne ma volá *Starý blázon!*

Žena vysvetľuje, že tvrdo spala a musel som sa vyšmyknúť. Lieky som si iste vzal. Obaja plačeme. Dispečerské auto ma vezie domov. So slzami v očiach sa otáčam. Dvere na električke sa zatvorili a odchádza. Smerom na Terasu. Ukradli mi! Voz, službu i sen.

ZUZANA UHALOVÁ

Ako si nezabiť izbové rastliny

Učiteľku pestovateľských prác sme volali Tekvica. Vyzerala tak. Bola tučná, malá, s bradavicou na líci a oranžovými krátkymi vlasmi. Jej meno si už nepamätám. Iba to ako sa pod ňou raz zlomila stolička, ako prehnane artikulovala a hovorila korytnačka namiesto korytnačka a paradajku vždy volala rajčina. A potom si pamätám, ako nás v tichosti nútila obkresľovať ilustračné obrázky správneho štiepenia stromov zo storočných polorozpadnutých učebníc. Tie obrázky som už zabudla a celkom určite by som nebola schopná štiepiť stromy, zato si presne pamätám výhľad z okna slnkom prehriatej triedy a plesnivý pach starej krehkej učebnice.

Pestovateľské práce mi vždy pripadali zbytočné. Okrem obkresľovania obrázkov sme občas chodievali do skleníka za školou, kde sme poväčšine trhali burinu alebo okopávali malé hriadky, alebo zbierali popadané zhnité jablká spod nízkych jabloní, čo rástli okolo. A napriek tomu, že sme nosili smiešne pracovné plášte a mohli sa zašpiniť, to nikdy nebolo príliš zábavné.

Aj môj dedko nás cez prázdniny s bratom nútil zbierať zhnité jablká vo svojej záhrade. Ale on na to mal fintu. Vždy z toho spravil súťaž, zavolať deti od susedov a kto nazbieral najťažšie vedro, dostal extra dávku pudingu s jahodovým kompótom a šľahačkou. Môj dedko robil najlepší puding, ktorý vždy podával v krištáľových ozdobných pohároch.

Také by sme, samozrejme, v škole nikdy nedostali. A už vôbec nie od Tekvice. Tá síce dávala za prácu v skleníku jednotky, ale iba chlapcom, čo mi nikdy nepripadalo fér. No keďže to bol aj tak neklasifikovaný predmet, tie jednotky im boli na nič. A ja som vtedy ešte nevedela, že v mene genderovej rovnosti mám právo sa pohoršovať.

Nepohoršovala som sa. Asi som chápala, že to bola snaha povzbudiť chlapcov v „nemužských“ aktivitách. Lebo oni to potrebovali. Lebo pre nás dievčatá je tento druh práce predsa prirodzený.

Lebo starý dobrý sexizmus.

Ja som k pestovaniu teda rozhodne nikdy žiaden vzťah nemala. Ako dieťa z paneláku, živene supermarketovou zeleninou, som nechápala, prečo ľudia netravia čas zábavnejšími aktivitami a dobrovoľne sa potia na slnku a rýľujú zemiaky. Napríklad. Pripadalo mi to nmoderné a zastarané.

Tak ako pletenie svetrov a chodenie do kostola.

Nechápala som hrdosť, s akou nám dedko ukazoval svoj rozsiahly sad a vymenúval všetky druhy jablák, čo tam pestoval. Pre mňa to bolo len divé miesto, kde voľne pobežovali sliepky a moriaky, ktorých sme sa s bratom báli. Ale čerešne sme chodili oberať radi. Čerešne sú oveľa zaujímavejšie ovocie ako jablká. Jablká pre mňa spadali pod kategóriu pletených svetrov a náboženstva.

Čerešne boli ako korčuľovanie po rozbitých chodníkoch okolo bytovky alebo ako dovolenka pri mori.

Dnes sa už nekorčuľujem. Aj pri mori som bola naposledy dávno. Zato doma pozerám kriminálky a pletiem pri tom svetre. Na balkóne pestujem bylinky a paradajky v kvetináči. Ale veľmi sa im nedarí. Dedko vraví, že tam mám príliš veľa slnka, čo ich rýchlo vysušuje. No a ja ich zabúdam polievať. Život moderného človeka – osem hodín v práci, potom prídete domov, sadnete k telke a pletiete svetre. Rastliny nekričia, nepripomenú sa. A tak ich slnko spáli. Nikdy som k pestovaniu nemala prirodzený vzťah. Ani do kostola som nezačala chodiť. Ale možno začnem kompostovať.

Zero waste, eko, bio... Človek musí byť zodpovedný za svoj život na planéte. Kdesi som čítala rebríček top desiatich vecí, ktoré pomôžu planéte. Vegánstvo, život bez odpadu, bez auta, bez detí...

S Dávidom sme sa rozišli pred rokom. V tomto byte na neho nemám spomienky. Nikdy tu nebol.

Nikdy ho nevidel. Prestažovala som sa len nedávno. Prišla som sem s jedným kufrom, a dnes, o pár mesiacov neskôr, je plný vecí. Izby, ktoré som obývala, boli vždy plné vecí. Väčšinou si ani nepamätám, ako som k tým veciam prišla. A prečo. Skoro akoby sa každú noc niečo sčista-jasna zhmotnilo a našlo si v mojej izbe pohodlné stále miestečko. Propagačné materiály z rôznych podnikov a akcií, časopisy, knihy, gaštany, kamene, sošky, škatulky od liekov, rôzne mastičky, olejčeky, kozmetické prípravky, klobká vlny...

Pestovanie síce stále nie je moja silná stránka, no dnes už aspoň chápem prínos rastlín. Prínos zelenej farby v živote človeka. V meste je väčšinou všetko sivé. Alebo divne pastelovo farebné.

Podľa toho, na akom sídlisku bývate. Zelená, tá pravá prírodná zelená, dáva človeku nádej, priestor na uvoľnenie a pokoj. Asi je to tým kyslíkom. Jasné, že jeden sukulent z vášho bytu nespraví kyslíkovú bombu, ale už len myšlienka na extra molekuly O₂, ktoré poletujú priestorom mi robí radosť. Dýcha sa mi ľahšie.

Bolo by super, ak by nás Tekvica namiesto trhania buriny a štiepenia stromov radšej naučila, ako udržať pri živote obyčajnú izbovú rastlinu. Keď ju náhodou niekedy stretnem v meste, asi jej to navrhнем. Aby zväžila zmenu v učebnom pláne v záujme budúcich generácií. Aj keď je pravdepodobné, že už vôbec neučí. Nebola najmladšia.

Prvýkrát som sa pokúšala o autonómne pestovanie rastliny ešte na strednej, v mojej starej detskej izbe, ktorú sme mali spoločnú s bratom. Pamätám si, ako hrdo a s nehou som si domov niesla purpurovú orchideu. Poctivo som ju hnojila a zalievala podľa návodu, dokonca som sa jej občas láskavo prihovárala. Umrela. Odkvitla príliš rýchlo a nikdy sa nespamätala. Nakoniec som vyhodila len suchý pahýľ, čo ostal z koreňa. Možno preto k mojim bylinkám a paradajkám na balkóne už nepristupujem s tolkou opaterou. Až príliš ľahko kupujem v supermarkete vždy novú čerstvú náhradu za uschnutú mätku alebo bazalku.

Po roku zvláštnej životnej prázdnoty som si povedala, že tomu dám ešte šancu. Že to dokážem.

Dokážem si svoju ženskosť a možno konečne nájdem ten prirodzený vzťah k živým organizmom, k podstate života samého, k plodnosti a hojnosti, a tentoraz to nenechám umrieť.

Už nemám Dávida, ktorý by zaberol miesto, tak som sa rozhodla byť ambiciózna a vybrala som si niečo veľké. Filodendrón monstera. Páčil sa mi jej názov. Akosi som od začiatku predpokladala, že je to ona. Silná bojovníčka. Dúfala som, že bude dosť silná na to, aby sa nenechala utlačiť mojím preplneným bytom. Nie ako chúlolistivá orchidea spreď rokov, čo zahynula pod ťarchou neupratanej izby. Internet písal, že je nenáročná na pestovanie. Ideálna partnerka.

Dávidova nová priateľka čaká dieťa. Fotka na Instagrame vo veselých vyfiltrovaných tónoch mala pod sebou 43 komentárov a 116 srdiečok. Fotka mojej monstery dostala 13 srdiečok a žiaden komentár. Nič to. Aj tak sa jej veľmi nedarilo. Snažila som sa jej asi mesiac nájsť vhodné miesto v byte. Neúspešne. Podľa feng šuej je najvhodnejšie miesto pre rastliny v juhovýchodnom sektore bytu. Podľa feng šuej je ale monstera veľmi nevhodná rastlina, ktorá posilňuje negatívnu energiu.

Mala som zvláštny pocit, keď som ju rozsekanú, suchú a scvrknutú hádzala do svojho nového balkónového kompostu. Akoby som zavraždila človeka. Akoby som zradila priateľa. Zvláštny pocit de'jà vu.

Rozhodla som sa zvoľniť tempo. Klásť na seba menšie nároky. Zvážiť svoj stav realistickejšie. Na pracovnom stole, medzi rozčítanými knihami a škatulkami od liekov, teraz pestujem pätnásť centimetrov vysoký sukulent. Vraj sa živí nielen mojím dychom, ale aj zlým elektromagnetickým žiarením. Preto je taký chlpatý. Užívam si extra molekuly O₂, keď pozerám Myšlienky zločincina a pletiem svetre. A on za to nechce skoro nič. Poliať tak raz za mesiac. Áno, tentoraz je to on.

KATARÍNA GECELOVSKÁ

Vincent

Vincent sa jedného dňa rozhodol, že si začne písať denník. Vincent nebol muž veľkých príbehov, a tak ho k tomu nepodnietila srdcervúca história lásky, ale drobná situácia. Sedel s dvoma kamarátmi na terase pizzérie a jeden z nich pri pohľade na koreníčky ležiace na stole zahlásil: „Soľ a peper – aké klišé.“ Vincent na neho užasnuto pozrel. Mal pocit, akoby sa práve odohralo niečo dôležité, akoby bola práve vyrieknutá pravda kľúčového významu. Vedel, že tie slová nemôže nechať len tak doznieť vo vetre. Ako v tranze prišiel domov, ani si nevyzul topánky, psovi dal povel, aby počkal, a prehrabával skrine a zásuvky, hľadajúc čistý zošit. Na zemi sa kopila hromada papierov, starých zošitov zo strednej a materiálov z výšky. Z knižnice na ten výjav zazeralo nedotknuté Kúzelné upratovanie od Marie Kondo. Vincet knihu dostal darom, ale vždy, keď sa na ňu pozrel, spomenul si na Čítanku pre 2. ročník stredných škôl, ktorú kedysi vyfasoval zo skladu. Keď ju chcel otvoriť a prečítať si báseň, ktorú im zadala pani učiteľka na domácu úlohu, zistil, že sa otvoriť nedá. Strany boli k sebe tak tuho prilepené, že čítanka pripomínala tehlu. Alebo falošnú čítanku, ktorá v skutočnosti neobsahuje žiadne básne ani príbehy, len sa tak tvári. Tehla alebo maketa, Vincent z nej jednoducho nemohol čítať.

Teraz si vyčerpane sadol na zem a bezradne hľadel na spúšť pred sebou. Zošity z fyziky, angličtiny, chémie, slovenčiny, biológie, matematiky... Prírodné a spoločenské vedy sa miešali jedna radosť. Pes zakňučal a netrpezlivo si sadol na okraj hromady. Vincent bral do rúk zošit za zošitom, až našiel jeden, v ktorom bolo zapísaných sotva šesť strán. Usmial sa. Vzal zošit pod pazuchu, spomedzi obalov od čokolády na stole vylovil pero a utekal so psom na prechádzku. Na konci bloku si sadol na lavičku a začal písať. Keďže nebol ani mužom veľkých činov, nezložil básne ani nevytvoril poviedku. Na prvú čistú stranu si poznačil dátum a pod neho napísal: „Soľ a peper – aké klišé,“ vyhlásil dnes Jožo v pizzérii.“ O polhodinu sa vrátil domov.

„Dnes som našiel ideálne zamestnanie,“ začínal sa jeho zápis o dva dni neskôr. „Sedel som vo vlaku a bavil sa na tom, ako sa všetci v kupé všemožnými spôsobmi snažili zahnať nudu. Stará pani oproti čítala Slovenku, jej manžel lúštil sudoku, dievča pri dverách pozeralo na tablete film a muž v kockovanej košeli vedľa mňa so sebou zrejme nemal ani tablet, ani časopis, a tak aspoň striedavo telefonoval s matkou, manželkou a kamošom. Dvere sa otvorili, pani v čapici si premerala osadenstvo v kupé a začala kontrolovať lístky.“ A vtedy si uvedomil, aké úžasne zaujímavé musí byť pracovať ako revízor. Koľko zvláštnych existencií človek denne stretne! Koľko klišé okolo seba môže pozorovať! Stará pani a Slovenka, no uznajte... Ale možno o dve kupé ďalej sedí postaršia dáma a číta si Terryho Pratchetta a muž v etno mikine telefonuje so svojou andulkou. Možno si niekto kráti čas tým, že si donekonečna zapína a rozopína gombíky na rukáve.

Vincent v návale nadšenia schytil mobil a napísal smsku rovno trom kamarátom naraz: „Myslím, že sa stanem štikatérom.“ V súčasnosti pracoval ako telefonista v spoločnosti, ktorá predávala tepovače a ponúkala potenciálnym zákazníkom hĺbkové čistenie matracov a kobercov na ukážku zdarma. Pred pár rokmi študoval na univerzite filozofiu, ale v poslednom ročníku uprostred prednášky o Wittgensteinovi vstal a už sa do školy nevrátil. Keď sa ho dnes niekto opýtal na dôvod, odpovedal len, že ho vždy viac zaujímal tepovanie. Ale, samozrejme, len v teoretickej rovine. Po odchode z univerzity dva roky neotvoril žiadnu knihu. Len sa prechádzal, chodil na opery a dával doučovania z matematiky. Na strednej v matematike exceloval, ale pri výbere vysokej školy si zvolil filozofiu. Mladý človek, ktorý hľadá zmysel života, má pocit, že v derivovaní ho nájsť nemožno. Vincent neskôr tvrdil, že on ho našiel v rozhovoroch o tepovaní.

„Dnes som presvedčil piatich ľudí, aby súhlasili s ukázkovým tepovaním,“ stálo v jeho piatom denníkovom zázname. Bol štvrtok a Vincent sa pred dvoma hodinami vrátil z lekcie jogy. „Myslím, že joga je pre mňa to pravé,“ poznačil si ďalej. Minulý rok skúsil chodiť na tai-či, ale mal pocit, že v sebe necíti prúdiť energiu. Tai-či majster s nimi robil cvičenia na rozprúdenie či a všetci potom nadšene rozprávali o vibrovaní v rukách a on len prikyvoval a usmieval sa. Keď cvičili ladné tai-či zostavy, v duchu hromžil, že mal radšej chodiť na karate. „Neznesiem už viac tú tvoju pasívnu agresiu,“ povedala mu pri rozchode Alica. A tak sa zapísal na kurz jogy. Vincent nebol typ, ktorý sa po práci rozvalí doma na gauči a do večera pozerá televízor. Možno keby mal ten gauč vyteповaný, ale takto... Zásadne nemiešal prácu so súkromím. Z času na čas si ale dal seriálový maratón a celý víkend nevyšiel z bytu. Iné víkendy zasa šiel so psom do lesa a dva dni sa nevrátil domov. Áno, dalo by sa povedať, že Vincent bol muž extrémov.

„Spýtal som sa dnes švagra, prečo nemá žiadne záľuby. Chcel som tomu konečne prísť na kĺb, a tak som položil priamu otázku. Odvetil, že jeho otec bol fanatický rybár a obťažoval tým celú rodinu. Ako chlapec s ním často musel chodiť skoro ráno na ryby a hodiny sa tam nudil.“

To bol celý zápis z tretieho dňa druhého týždňa. Vincent zrejme nebol v rodine jediný muž extrémov.

„Dnes som prehovoril na tepovanie len jedného staršieho pána. Trikrát sa ubezpečil, že jeho matrace budú ako nové, až potom súhlasil. Ráno sa mi po mesiaci ozvala Alica.“ Napísala mu smsku, či už prečítal Literárny spolok Laury Snežnej a ako sa mu páčil. Rozišli sa pred vyše rokom, no stále mu požičiavala knihy. Vincent ich vôbec nečítal. Len vždy uložil knihu na druhú stranu postele na miesto, kde mal byť vankúš, a než zhasol nočnú lampu, niekoľko minút hľadel na jej chrbát. „Odpísal som jej, že som mal teraz plno práce s pozeraním všetkých siedmich sérií Hry o tróny za sebou. Nereagovala.“

Keď sa Vincent pred tromi rokmi zamestnal ako telefonista, pozvoľne sa k čítaniu vrátil. Alica ho vrátila.

Učila slovenský jazyk a literatúru na gymnáziu a Vincent ju vždy pokladal tak trochu za vymyslenú. Zmenšila sa mu, ani nevedel ako. Alica obľubovala príbehy s magickým nádychom, on však radšej čítal poľskú poéziu. Čítal ju výlučne v poľštine, hoci po poľsky nevedel. Keď bol raz na festivale Mesiac autorského čítania, tak ho očaril básnik Tadeusz Dąbrowski, že sa v priebehu niekoľkých veršov ocitol v Alicinom svete. Vôbec nečítal preklady básní, ktoré sa premietali na plátno, len sa užasnuto ponáral do nádhernej mäkkosti slov a vpíjal do seba sviežu zvučnosť jazyka takého blízkeho, a predsa, predsa...

Vincent sa zasmial, keď v malom krakovskom kníhkupectve kúpil Dąbrowského zbierku Na pomedzi a spomenul si na poslednú Wittgensteinovu myšlienku, ktorú svojho času na tej osudovej prednáške započul: „Hranice môjho jazyka znamenajú hranice môjho sveta.“ Už vtedy vedel, že to nie je pravda. A vedel to aj teraz, keď myslel na Alicu a nahlas si predčítal nasledujúce verše:

*Ten moment przed snem, gdy nieproszone przychodzi
Wszystkoczegoniewiem. Ten czas, w którym tyle można
by zrobić, ale jest już późno. Czuję, że spadam, tak
bardzo chciałbym się czegoś uczepić, uczepiłbym się
śpiącej głęboko jak niemowlę żony,
lecz boję się, że pociągnę ją za sobą.*

„Dnes sme šli s kamošmi do inej pizzérie. Presvedčil som ich, že mi ju vychválila jedna známa. Nechcel som čeliť tomu pepru a soli. Ale, samozrejme, koreničky majú všade.“ Nasledujúci deň odhodil Vincent denník do koša.

ALŽBETA BAHÚLOVÁ

Vernisáž pocitov a myšlienok

Myšlienky unikajú. Telefón je zahrabaný pod papiermi, neexistuje. Priestor môžeme pokrčiť, čas zanikne ako sfúknuť plameň sviečky. Mladý muž si vypisoval poznámky a vyjadrenia Johna Wheelera. Sedel pri písacom stole vo vyšúchaných krátkych nohaviciach a čiernom vyťahanom tričku. Napriek tomu pôsobil veľmi atraktívne. Zvrastené čelo, malá vráska medzi obočím, výrazný rám dioptrických okuliarov odrážali jeho hlbavú povahu. Ticho narúšala pieseň *Supermassive Black Hole* od *Muse* a hrot pohybujúci sa po papieri. Dvere na izbe sa rozleteli a dievčina zostala stáť medzi zárubňami. Chrlila veľké množstvo informácií, minútu, dve, nakoniec stíchla.

„Stará mama hovorí, že veľa meliem papulou a o ničom.“

Podstatné veci zo seba dostávala ťažko, ako keď intolerantný na laktózu zje vyprážený syr.

„Už som kúpila letenky a objednal sa aj hostel. Naše dobrodružstvo.“

Kývol hlavou. Dnes u nich zostala aj na večeru. Lahla si na posteľ a pozorovala vesmír nad sebou. Špargli nemohla odolať. Lepšie ako malé slizké potvorky, čo boli naposledy. Museli toho ešte veľa plánovať.

Druhý deň si vyhradili len pre seba. Príroda, oni a ich myšlienky. Možnosť sedieť pri jabloni, svedeť sa oblohe a Bohu. Prišiel pred jej dom. Dievčina s jednou jamkou na líci, s iskrou v očiach, ostýchavá pred ostatnými. Zároveň bojovníčka, inteligentná a večne ponorená v knihách.

Bývala v malom hospodárskom domčeku s novou bielou fasádou. Hodil malú skalku do jedinej modrej okenice, ostatné boli nevšedné, biele, kapučínové. Nechcel ísť do dvora, lebo by sa musel rozprávať s jej rodičmi. Radšej kreslil nohou súhvezdia v štrkovej cestičke pred domom.

„Ahoj, som tu, mám olivové tyčinky a ľadový čaj!“ Cesta k potoku bola tichá. Zbytočné slová, ktoré sa nachádzajú vo všetkých priestoroch, pre nich nemali význam. Sociálne siete, reklamné billboardy či plagáty. Potenciálne nevyužitú priestory.

Nevypovedané veci, ktoré sa hromadia vo vnútri a nútia jazyk k večnému mlčaniu, sú ako mučenie. Všetko musí mať svoju postupnosť a poriadok. Keď príde niečo, čo im tento stereotyp nejakým spôsobom naruší, sú z toho rozrušení. Vnútorňý stereotyp im pomáha udržať si nadhľad nad svetom, ktorý ich často desí. Bublina, v ktorej žijú, im vyhovuje, dýcha sa im lepšie.

„Byť iným nie je zlé. Škoda, že to vždy hovoria ľudia, ktorých za iných nepovažujú,“ ukázala mu svoje rozdielne ponožky. Škatulkovanie nikdy nebolo prospešné nikomu.

„Dôležité je, ako dokážeme z toho ťažiť. Včerajšok je *história*, zajtrajšok je *záhada*, platí však to, čo je *dnes*. A to je pre nás najkrajší dar,“ ukázala na stromy, ktoré práve začali kvitnúť.

„Majster Oogway,“ uškrnul sa na ňu.

Len ich dvoch môžu inšpirovať animáky, ostatní v škole prezentovali influencerov zo sociálnych sietí, ktorí cestovali po celom svete, dostávali veci zadarmo, milovali ich a chceli byť ako oni. Oni dvaja pohrdali takýmto vnímaním sveta, aj keď je to možno silné slovo. Považovali to za chorobu technológií. Technológie sú skvelé, pokiaľ ľudia vedia, ako s nimi zaobchádzať. Oni verili v ľudskosť a hľadali význam v myšlienkach. Možno preto obaja milovali Kung Fu Pandu. Ležali v tráve. Hľadeli na nebo a filozofovali o živote, nič romantickejšie a nostalgickejšie v tejto dobe neexistuje.

Nechápali tento svet. Nebol taký, aký si ho vysnívali. Nespravodlivý a krutý. Je ako taký veľký les alebo príroda, kde sa všetko a všetci riadia iba jej zákonmi. Prežije ten, kto je mocný a sviňa. On sa ukrýval vo fantasy svetoch, ktoré ho fascinovali natoľko, že občas zabúdal, kde sú hranice. Fantasy, komiksy a vesmír, tam sa podľa neho prezentujú lepšie hodnoty. Lietajúci ľudia, silní, neviditeľní so super schopnosťami. Oni prezentujú hodnoty, ktoré niečo aj znamenajú. Ona sa ukrývala vo svojich myšlienkach.

Pokiaľ je človek antilopou, a nie levom, je to veľké mínus. Je skvelé byť iným, ale iba za určitých podmienok. Keď sa inakosť spojí s inou povahou, môže byť z toho niečo jedinečné, niečo, čo pohne týmto svetom. Nikdy nevedel nájsť tie správne slová. Nevedel to opísať.

„Vieš, akoby si sa snažila dostať sa nad hladinu vody, ale nad tebou je dvojmetrový hrubý ľad. Nie je to veľmi vznešený pocit. Sú dni, keď to musím povedať a nedusiť to v sebe.“ Chápala nevznešenosť tohto pocitu. Rýchly svet, výrazné zmeny v tomto štáte. Okolnosti ich ešte viac odsunuli do ústrania. Mali sa cítiť bezvýznamne? Ľudia sa naháňajú za peniazmi, aby si uchránili ego. Sebeckosť ľudí ženie k zabudnutiu na rodinu a priateľov. Nemajú na nič čas. Ničíme všetko okolo nás vrátane prírody. Za akú cenu? Planéta B neexistuje, mal by si byť toho každý vedomý. Takýto šalát skrývala ich myseľ.

Držali sa za ruku a hľadeli na nebo. Boli spolu v danom momente. V tichosti, s čiastočnou spovedou, pochopením, no každý s malým tajomstvom pred svetom. Neponáhľali sa nikde, kufre na výlet mali zbalené. V tento moment ich svet spomalil. Ako vždy čakali.

**

Prechádzala sa cez úzke uličky, miestami až bežala, keď si uvedomila, že ulica sa zužuje ešte viac. Výlet za splneným snom môže byť trnistý a nesľubuje úspech. Alica sa otáčala za seba, dych sa jej zrýchlil a ruky sa jej triasli. Zaľahlo jej v pravom uchu. Zastala, čupla si a začala plakať. Toto boli jej bežné dni, keď nevedela, kde je skutočne jej východisko. Vstala a zhlboka sa nadýchla.

„Nádych a výdych. Nádych a výdych,“ opakovala si dookola.

„Je to len prechodný stav,“ začala sa prechádzať do kruhu, kým jej pocit úzkosti neprešiel. Prešla cez uličku na malé námestie. Rozhliadla sa, aby sa zorientovala, našla oporný bod. Uvidela ulicu, kde mali hostel. Vedela, že to bol zlý nápad vydať sa na cestu sama. Doma nechodí sama ani do obchodu, nie to v cudzej krajine. Rýchlo utekala za priateľmi do izby, vyhovorila sa, že jej nie je dobre, a išla spať. Nikto neprotestoval.

Na druhý deň ráno si spravili výlet na miestne kúpalisko. Malá ručička sa po sekundách pohybuje smerom k dvanástke. Bude jedenásť hodín. Krik, piskot, cupotajúce detské nohy na kachličkách. Jaskynný vír! Jaskynný vír všetkých pohltil a nechali sa unášať teplým chlórovaným prúdom vody. Tiene, kúsok svetla prenikajúce cez sintrovú výzdobu. LED-ky dotvárajúce atmosféru dokonalej atrakcie. Osvetľovali ľudské tváre všetkých vekových kategórií, ksichty, ktoré nepredstierali detskú radosť. Grimasy. Po desiatich minútach žalúdok hral vlastný koncert, dokonalý orchester, nútil nás stáť v rade na langoše.

„Ahoj, jeden langoš so smotanou a syrom a jeden so slaninou.“

Žena, ktorá stála pred nami, nervózne prestupovala. Stánok s obsluhou, obkolesený ľuďmi, budil dojem malej fabriky. Dámy z obsluhy kričali jedlá po maďarsky a ľudia po ne chodili ako na povinné prídelý potravín.

„Bude ten hotdog?!“ zakričala nepríjemne žena na obsluhu.

Pani pri okienku zostala v šoku, vypúliła oči a nemo prikyvovala.

„No super, oni ho len teraz začali robiť!“ reagovala na hlas obsluhy, ktorá v kuchyni kričala hotdog. Nedočkavosť, netrepezlivosť odrážaná v piatich minútach čakania spôsobila rozhorčenie okolia.

„Nečudujem sa, že nás Maďari nemajú radi,“ vychádzalo zo skupinky ľudí, ktorí stáli vedľa. Cholerička skrčila čelo, pyšne zdvihla krivý nos, žene za okienkom vytrhla hotdog z ruky a odkračala stade ako princezná. Ten krpec, čo bol s ňou sa len obzeral, a naťahoval ruku za hotdogom.

**

Už len jedna noc ich delila od odletu. Nastúpili na mikrobús smer Budapešť a hľadali na mapkách, kde je ich hostel.

Alica nosila svoje myšlienky v hlave ako bremeno svojho mena. Celá spotená zaháňala myšlienky z letu a obracala ich na dobré myšlienky, na mačiatka, sladkosti, pozerala komediálne videá. Držala ho za ruku, jeho jediného, jediného zasväteného. Sledoval ju, ako sa mrví na stoličke, naklonil sa k nej a pošepkal jej do ucha: „Bude to v poriadku.“ Uverila jeho slovám, zneli ako modlitba v pozadí jej hlavy.

Našetrené peniaze minuté na letenky a booking mesta miest a najväčšej kultúrnej lásky. Museumplatz– letisko pre deky a šťastné, usmievavé multikultúrne tváre. Vo vzduchu cítiť marišu. Smrad ako z otvorenej plechovky piva. **I amsterdam.** Mravenisko ľudských flakov. Malá bodka na veľkej ploche plátna.

S Museumkaart vstúpila do Rijksmuseum a kochala sa unikátnymi dielami a zbierkami. Knižnica jej vyrazila dych. Zamýšľala sa, prečo si v zahraničí ľudia vážia viac umelecké diela, omnoho viac ako Slováci. *U nás je takto plno len v nákupných centrách*, bežali jej myšlienky v hlave. Hviezdna noc. Saint-Rémy. Jún 1889. Tento obraz miluje, no vie, že by ho hľadala márne. Národná galéria ukrýva iné Vincentove skvosty, tento chce navštíviť v New Yorku.

Moderná, skvostná, čistá, preplnená a naplňajúca radostou. Jedna budova, mnoho výtvorov odkrývajúcich jeden život, jeho vnímanie, depresie aj radosti. Van Gogh Museum. Kvitnúca vetva mandľovníka. Február 1890. Azúrová obloha, pocit, že autor zabudol aspoň na chvíľu na svoje trápenia. Radosť z nového života, ktorá čaká jeho malého synovca. Odkrytá radosť znovuzrodenia.

Stojí a hľadá na slnečnice. Slnečnice.

„Je tu zakázané fotiť,“ počula, ako hovorí SBS osobe vedľa nej. Nechápala, načo si to fotí, keď to má v každej knihe, na pohľadnici, pohári, odznaku. Vnímala ten pocit medzi ňou a obrazom. Odrývala svoje emócie obrazu a on jej. Viedli tichý dialóg. Ľudia sa mihali a ona len stála a diskutovala. Napokon odišla s davom ľudí.

„Odkiaľ ste?“

„Slovensko,“ odpoveď pre dotazník návštevnosti. Nečudovala by sa, kebyže ich zaznačili ako Slovinsko. Bežná chybná zámena, ktorá ich sprevádzala celý výlet. Už sa to nesnažili ani opravať.

Umelecká duša prechádzala bránou múzea a konečne cítila, že je na správnom mieste. Domov. Nepočúvala zosmiešňovanie z každej strany, že čo chce robiť s umeleckým odborom. Nedali jej ani šancu ukázať, aká je šikovná, ako sa rýchlo učí.

„Čo chcete robiť s tým vašim snovým odborom?“ pýtali sa jej na pohovore.

„Čo chcete s týmto v živote robiť?“ bol to len fakt, ktorý zatienil všetko.

Nemala ďalšie tri školy, ktoré požadovali, ani desaťročnú prax. Prišiel e-mail. Je nám ľúto...

Alica si kúpila v artshope malý zápisník s kresbou *Slnečníc*. Slnko a svetlo jej myšlienok, jej neutíchajúceho pocitu. Nebola na to sama, vedela, že nie je, no bojovala statočne. Zapisovala si poznámky do diára a urobila si k tomu malú skicu. Literatúra a výtvarné umenie sú jej život. „Píšeš poviedku? Hm, V objatí strachu? To je názov?“ Alica si prikryla zápisník, akoby to bolo tajomstvo. Skúmavo sa naňho pozrela a ukázala mu malú ilustráciu sprevádzajúcu text. Usmial sa na ňu a objal ju jednou pažou.

Slová niekedy nemusia vyjadriť presne to, čo cítite, ani kresba, ani vaše myšlienky. Čin, ktorý urobí v tichosti a obaja vedía, že sú na to dvaja. Takéto dni ich budú sprevádzať stále, len s inými príbehmi. Život je jej inšpirácia, ona zas jeho. On je jej liek na myšlienky. Zbalili si oblečenie, kozmetiku a kopy suvenírov, ktoré stihli nakúpiť. Nastúpili do autobusu, ktorý stál neďaleko hostela, a odviezli sa na letisko. Prešli kontrolou k ich bráne na návrat domov. Pozreli sa na tabuľu, hlásili meškanie. Čas opäť plynul iným tempom.

V roku 1999 sedeli v čakárni. Vystrašení a zároveň cítili úľavu, že im niekto pomôže. V roku 2009 na astrologickom workshope. Jeho fascinoval vesmír, ona hľadala námety pre svoje poviedky. Tí, ktorí neveria na žiadne zázraky, ani na tie najmenšie, ich nikdy nezažijú. Nálepky, ktoré si vytvorili na ich notesy.

V roku 2019 myšlienky plynuli v nemennom momente. Pozorovali svet. Desil ich, zároveň fascinoval.

Byť iným.

Byť niekým.

Byť sám sebou.

Byť sám sebou s niekým.

Byť sám sebou s niekým, kto rozumie.

Život je VEL'KÉ umenie

NÁRODNÉ OSVETOVÉ CENTRUM

Sme štátna príspevková organizácia Ministerstva kultúry SR, ktorá podporuje rozvoj kultúrnych, osvetových a umeleckých aktivít v miestnych a regionálnych podmienkach. Takisto vzdelávame, publikujeme, skúmame, prezentujeme a staráme sa o kultúrne dedičstvo Slovenska.

FOLKLÓRNY FESTIVAL
Východná

www.festivalvychodna.sk

www.scenicazatva.eu

TVOR-BA

www.tvor-ba.sk

mojeumenie.sk

www.mojeumenie.sk

SLOVAKIANA

KULTÚRNE DEDIČSTVO
SLOVENSKA

www.slovakiana.sk

[v]klub

NÁRODNÉ OSVETOVÉ CENTRUM

www.v-klub.sk

Literárny Zvolen 2019

Zborník prác z celoštátnej literárnej súťaže

Zostavila: Mgr. art. Lucia Lasičková

Jazyková spolupráca: Mgr. Katarína Vrablicová

Grafické spracovanie: Roman Lončík

Vydalo: Národné osvetové centrum, SNP 12, 812 34 Bratislava

Rok vydania: 2019

Náklad: 50 ks

NÁRODNÉ
OSVETOVÉ
CENTRUM

Krajská knižnica
Ludovíta Štúra
ZVOLEN

LITERÁRNE
INFORMAČNÉ
CENTRUM

Mesto Zvolen

rozširuje d
mo
tvorom
jediná Opaku
zdanlivá onaku
vlnách ubíjajúca ušni
opačne šifráck voniam Pren
bobo pokúšaný isté signálu pár
diktuje Al-Káidy Moja prehod
elektrický vysypem vydáva
Možno našťastie premieňa konvertuj
ktorá možno pole malých také
natrafili akustický nat
počty úplne starenky tla
Nežnosťky s
pokárov M
susede mimo
zachrípnu